

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Maja Fržovič

**Jezikovne in stilne posebnosti novih medijev –
spletni komentarji bralcev**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2016

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Maja Fržovič

Mentorica: red. prof. dr. Monika Kalin Golob

**Jezikovne in stilne posebnosti novih medijev –
spletni komentarji bralcev**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2016

Jezikovne in stilne posebnosti novih medijev – spletni komentarji bralcev

Spletni komentarji bralcev so nova oblika komuniciranja pod novinarskimi prispevki. Uporabniki lahko interaktivno sodelujejo, podajo svoje mnenje, ocenijo članek ali prijavijo napako. Zaradi anonimnosti lahko lažje izrazijo svoje mnenje. Gre za asinhrono komunikacijo. Interaktivnost je možnost interakcije z občinstvom, tako, da novinarji od svojih uporabnikov dobijo povratne informacije. Mrežna govorica (netspeak) je več kot agregat lastnosti govornega in pisanega jezika. Je nova vrsta komunikacije. Crystal ga opiše kot zmes govora, pisanja in elektronsko posredovanih lastnosti. Je več kot hibrid govora in pisanja ali rezultat stika med dvema dolgo obstoječima medijema. Elektronska besedila katerekoli oblike niso enaka drugim vrstam besedil. Na spletu imamo občutek pogovora. Pisci spletnih komentarjev so inovativni z jezikom, črkovanjem, slovnico, akronimi, krajšavami, emotikoni. Pojavlja se tudi sovražni govor, ki je rezultat splošnega nezadovoljstva ljudi s politično in ekonomsko situacijo v družbi. Objava komentarjev je ena redkih priložnosti za državljane, da dobijo občutek pomembnosti, ki je pri tradicionalni politični participaciji izgubljen.

Ključne besede: spletni komentarji, mrežna govorica, stil, sovražni govor.

Language and style features of new media – reader's online comments

Comments are new way of communication below journalistic articles. Users can interactively participate, write their own opinion, validate an article or point out a mistake. They can easily express their opinion because of the anonymity. Comments are an asynchronous communication. Interactivity is a way of interaction with audience, so that journalists can get feedback information. Netspeak is more than an aggregate of spoken and written language. Is a new species of communication. According to Crystal is a mix of speech, writing and electronically mediated properties. It is more than just a hybrid of speech and writing or the result of contact between two longstanding mediums. Electronic texts, of whatever kind, are not the same as other kind of texts. We have a feeling of conversation on the internet. Writers of comments are innovative with language, spelling, grammar, acronyms, abbreviations and emoticons. There is a lot of hate speech online because people are unsatisfied with political and economical situation in a society. Publication of online comments are one of rare opportunities for citizens to get a sense of entitlement, which is long gone at traditional political participation.

Key words: online comments, netspeak, style, hate speech.

KAZALO

1 UVOD	7
2 SPLETNO KOMENTIRANJE	9
2.1 Spletni mediji	12
2.2 Spletno novinarstvo.....	16
2.3 Nedostojno komentiranje	18
2.4 Anonimnost	21
3 JEZIKOVNE IN STILNE POSEBNOSTI SPLETNIH KOMENTARJEV	23
3.1 Stil spletnih komentarjev.....	23
3.2 Jezik v novih medijih	25
3.3 Spletni komentarji besedila	28
3.3.1 Izbira jezika	29
3.4 Govorjenje ali pisanje.....	33
3.4.1 Hitrost.....	36
3.4.2 Neverbalna sredstva ali emotikoni	36
4 IGRA Z JEZIKOM.....	37
4.1 Krajšave.....	38
4.2 Velike in male črke	39
4.3 Ločila.....	39
4.3.1 Uporaba tropičja.....	40
4.3.2 Pretirana raba ločil	40
4.3.3 Pomišljaj.....	40
4.3.4 Narekovaj	40
4.4 Nestandardno črkovanje	40
4.5 Žalitve.....	41
4.6 Sovražni govor	43
5 METODOLOGIJA.....	45
6 ANALIZA	47
6.1 Emotikoni in izražanje čustev	47

6.2 Krajšave.....	48
6.3 Male in velike črke	51
6.4 Ločila.....	52
6.4. 1 Vejice	53
6.4. 2 Narekovaj	53
6.4. 3 Tropičje	54
6.4.4 Podvojena ločila	55
6.4.5 Pomišljaji.....	55
6.5 Nestandardno črkovanje	56
6.6 Angleške besede, sleng, srbske in hrvaške besede	56
6.7 Žalitve.....	58
6.8 Sovražni govor	61
6.9 Posnemanje govora	63
6.10 Komentatorji kot avtorji	67
6.11 Interpretacija analize	68
7 ZAKLJUČEK.....	72
8 LITERATURA.....	74

KAZALO SLIK

Slika 3.1: Spletni komentar na RTVSLO.....	28
Slika 3.2: Spletni komentar na Žurnal 24.....	29
Slika 3.3: Dve osi jezikovne zvrstnosti po Hallidayu	30

KAZALO TABEL

Tabela 3.1: Razlike med govorno in pisno komunikacijo.....	33
Tabela 4.2: Razžalilna moč jezikovnih sredstev	42

1 UVOD

Internet ni en sam oz. enoten komunikacijski medij, temveč tvori digitalno telekomunikacijsko infrastrukturo, v okviru katere soobstajajo cele vrste različnih medijev. V tej perspektivi opredeljujemo internet kot **metamedij** ali kot integralen komunikacijski medij, ki sestoji iz različnih medijev. Raznoverstnost komunikacijskih orodij na internetu omogoča različne komunikacijske prakse v različnih družbenih kontekstih.

Raziskovalci so komuniciranje prek omreženega računalnika imenovali računalniško posredovano komuniciranje (computer-mediated communication ali CMC). Gre za komuniciranje med ljudmi, ki je posredovano prek računalnikov, vključenih v računalniško razmerje. Izraz »posredovana« je dodan zato, da poudari, da pri računalniško posredovanem komuniciranju ne gre zgolj za komunikacijo med računalniki ali pa interakcijo med človekom in računalnikom, ampak predvsem za komuniciranje med ljudmi, ki je posredovano prek računalnikov (Škerlep 1998, 24–25).

Spletni komentarji igrajo ključno vlogo v participativnem novinarstvu: so spontani, neformalni, večinoma anonimni javni forum, ki je omogočil evolucijo participativnega prostora in specifični odziv na novice. Kot del spletne strani zagotavljajo hibridno naravo spletne novice. Reich je omenil tudi njihovo izrazito popularnost in kontraverznost, ki jo ustvarjajo (Reich v McElroy 2013, 757).

V svojem diplomskem delu bom raziskovala spletne komentarje bralcev, ki so asinhrona oblika komuniciranja in nova oblika interaktivnega načina komuniciranja. Klasična pisma bralcev so na spletu pod novinarskimi članki zamenjali spletni komentarji. Razlikujejo se v tem, da so spletni komentarji anonimni in da lahko pisec komentira večkrat na dan.

Raziskovala bom, kakšen jezik uporabljajo pisci komentarjev. Zanimalo me bodo tako slovnične kot pravopisne prvine, kot so ločila, male in velike črke, krajšave, posnemanje govora, črkovanje besed, uporaba slenga, vdor angleških besed, tako da bodo v raziskavo zajete vse jezikovne ravnine.

Spletna besedila namreč zelo natančno kažejo proces izbiranja, v katerem tvorci izbirajo med jezikovnimi prvinami, od leksike, strukture, pa do izbire jezika in jezikovne zvrsti, ki se kaže kot elementarna izbira (Kranjc 2003, 437). Po Crystalovem (2006) mnenju je internet za jezik tretja revolucija, takoj za iznajdbo pisave in tiska.

Ob analizi jezikovnih izbir spletnega komentiranja po jezikovnih ravninah, bom analizirala tudi žalitve in sovražni govor, ki so po obstoječih študijah (Erjavec, Poler Kovačič, Vehovar in drugi, Milosavljević) značilnost spletnih komentarjev.

Z razvojem spletnega novinarstva se je razvila interaktivnost, kar omogoča možnost interakcije z občinstvom. To je bistvena razlika med t. i. tiskanimi mediji (časopisi) in spletnimi mediji. Bralec postane aktiven član v spletnem mediju: poda lahko svoje mnenje ali pa ustvari svojo zgodbo.

V delu me bo potemtakem zanimalo, kako znajo biti pisci spletnih komentarjev inovativni z jezikom, kako oblikujejo svoj stil, na kašen način se izražajo in katere jezikovne prvine za svoj učinek uporabijo. V osrednjem, raziskovalnem delu bom preverila hipotezi:

1. Jezik v novih medijih je odraz novega medija, t. i. mrežne govorice (netspeak). Je skupek govorjenega in pisanega jezika ter elektronsko posredovanih lastnosti. Predvidevam, da bodo spletni komentarji bolj neformalni, napisani v neknjižnem jeziku, vsebovali bodo neverbalni jezik (slikovna govorica, emotikoni).

2. Jezik in stil spletnih komentarjev se neprestano spreminja. Spletni komentarji so nova oblika komuniciranja bralcev, ki omogočajo takojšen odziv bralca in kažejo na jezikovne in stilne posebnosti medijev ter piscev teh komentarjev.

Kot metodo dela bom uporabila jezikovno in stilno analizo besedil dveh spletnih portalov. Spletne komentarje o begunski krizi sem spremljala en teden na dveh spletnih portalih – RTV Slovenija in Žurnal24. Na RTV Slovenija sem spremljala spletne komentarje od 27. 5. 2016 do 5. 6. 2016, kjer je bilo skupno 480 spletnih komentarjev. Na Žurnal24 sem spremljala komentarje od 29. 5. 2016 do 20. 6. 2016, kjer je bilo skupno le 28 komentarjev.

Diplomsko delo je sestavljeno iz več poglavij. Uvodu sledi poglavje o spletnem komentiranju, kjer bom predstavila dosedanje raziskave spletnega komentiranja, nato bom opredelila spletne medije in spletno novinarstvo. Sledilo bo poglavje o nedostojnem komentiranju, nato poglavje o anonimnosti. Sledi poglavje o jezikovnih in stilnih posebnostih spletnih komentarjev, kjer bom predstavila stil, jezik v novih medijih, izbiro jezika v spletnih komentarjih. V naslednjem poglavju bom predstavila, ali gre v novem mediju za govorjenje ali pisanje. Sledilo bo poglavje o igri z jezikom, kjer bom opisala krajšave, velike in male črke, ločila, nestandardno črkovanje, žalitve, sovražni govor. Sledi kvalitativna metoda analize vsebin dveh spletnih portalov. V analizi bom preverila svojo hipotezo in predstavila rezultate. V zaključku bom povzela ugotovitve svojega raziskovanja spletnih komentarjev.

2 SPLETNO KOMENTIRANJE

Manj kot v desetletju so postali spletni komentarji najbolj pogosta oblika zapisanega diskurza v novem mediju (Levinson v McElroy 2013, 756).

So relativno novi, postajajo vseprisotni med spletnimi časopisi. Moderiranje spletnih komentarjev je odvisno od časopisa; komentarji so takoj objavljeni, čeprav »avtomatski filtri« običajno ne dovolijo vulgarnega jezika (Santana 2014, 20).

Spletno komentiranje člankov je zelo neposredno. Uporabnikom omogoča javni prostor, v katerem lahko prispevajo svoja mnenja, perspektive in znanje k vsebini, ki jo ustvarjajo profesionalni novinarji (Manosevitch in Walker v Rowe 2015, 240).

Digitalni mediji omogočajo državljansko debato, ki je bolj odprta, dostopna in učinkovita kot mehanizmi participacije v tradicionalnih medijih (Ruize in drugi v Rowe 2015, 540).

Spletni komentarji služijo demokratičnim normam v bolj neposredni smeri. Spletni časopisi odpirajo možnost za razvoj javne deliberacije z omogočanjem bralcem, da komentirajo članke (Manosevitch in Rowe v Rowe 2015, 541).

Spletni komentarji so lahko uporabljeni kot prostor za demokratični dialog in tako prispevajo k konstruktivni javni deliberaciji ali pa so priložnost za sovražni govor, zlorabo, diskriminacijo, radikalizacijo in polarizacijo (Çatalbas, Ürper in Çevikel 2014, 484).

Nekatere študije so se osredotočale na to, ali in do katere mere določene značilnosti delov novic napovedujejo intenzivnost komentiranja (Boczowski in Mitchelstein 2012; Weber 2014).

Weber je ugotovil, da dejavniki objavne vrednosti prispevkov vplivajo na participacijo in interaktivnost spletnega komentiranja (Weber v Toepfl in Piwoni 2015, 467).

Večina medijskih strokovnjakov (Boczowski, 1999; Foxman in Wolf, 2013; Pitts, 2010; Santana, 2014) ostaja skeptična glede deliberativnega potenciala spletnega komentiranja zaradi visoke stopnje anonimnosti, ki jo spletni mediji omogočajo svojim bralcem, ampak raziskave kažejo, da omogočajo deliberativne politične diskusije (Boczowski, Foxman in Wolf, Pitts, Santana v Rowe 2015, 541).

Manosevitch in Walker (2009) sta s svojo analizo odkrila, da spletni komentarji ponujajo ogromno faktografskih informacij in kažejo na javni proces tehtanja alternativ z izražanjem

pozicije teme in podpiranja logike. Deliberativna možnost je posredovana skozi družbeni pogled, ko se bralci naslavlajo med seboj in vsebino članka, postavljajo vprašanja in delijo dodatne vire informacij. Gastilova definicija javne deliberacije pravi, da so spletni komentarji bralcev prikazali tako analitični kot družbeni proces deliberacije (Manosevitch in Walker v Rowe 2015, 541).

Raziskovalci spletnih komentarjev razčlenjujejo njihovo anonimnost, nevljudnost in neupoštevanje pravil, kodeksa komunikacije, faktorje, ki jih medijska industrija vidi kot največjo slabost spletnega komuniciranja. Druge študije (Singer, Nielsen, Hermida in Thurman, Rosenberry, Santana, Loke, Robinson v McElroy 2013, 756) so pojasnile, kako je uporabniško tvorjena vsebina pokvarila in revolucionirala tradicionalne novičarske norme, vrednote in percepcije.

Nekatere raziskovalce je zanimala nedostojnost pisanja v spletnih komentarjih. Kot je opisal Herbst (v Koe in drugi 2014, 660) sta dostojnost in nedostojnost v očeh opazovalca. Papacharissi in Sapiro sta opozorila na razliko med vljudnostjo in dostojnostjo. Prva je vezana na norme, ki spodbujajo kolektivno dobro in druga, ki se osredotoča na posameznikovo obnašanje, s katerim lajša izmenjavo idej, ne da bi ogrozila obraz občinstva (Papacharissi in Sapiro v Koe in drugi 2014, 660).

Koe, Kenski in A. Rains so ugotovili, da so kontekstualne značilnosti povezane s prisotnostjo nedostojnosti, ki potrjujejo Herbstov argument, da je nedostojnost mišljena kot stanje ne pa kot lastnost/značilnost. Pomembno je dejstvo, da kontekstualni faktorji prispevajo k nedostojnosti, ker je veliko strokovnjakov (Anderson in drugi 2013, Borah 2012) proučevalo učinke nedostojnosti v spletnem okolju (Anderson in drugi, Borah v Koe in drugi 2014, 673).

Santana govori o učinku anonimnosti na pisanje bralcev v spletnih komentarjih. Hwang omenja diskurzivno dostojnost, ki je bila opredeljena kot zagovarjanje pravice svojega mnenja, pogleda in obenem priznanje ter spoštovanje pravice različnih pogledov drugih udeležencev. Tako je diskurzivna nedostojnost opredeljena kot nestrinjanje, ki zanika in ne spoštuje pravice do različnih pogledov (Hwang v Santana 2014, 21).

Nedostojnost je opredeljena kot napadi, ki nasprotujejo različnim mnenjem in se razvijejo v zmerjanje z žaljivimi vzdevki, prezir in posmeh (Brooks in Geer v Santana 2014, 21).

Nekatere raziskave (Reader 2012) so odkrile nestrinjanje med profesionalnimi novinarji in sodelujočini na spletnih forumih glede opredelitve »dostojnosti« in vloge anonimnosti v civilnem diskurzu (Reader v Santana 2014, 21).

Druga raziskava (Thibaut in Walker 1975; Tyler 1994) je ugotovila, da ko so ljudje spoštovani in vidijo proces oblikovanja odločitev kot pravičen, bodo verjetno bolj odprti do diskusije ter sprejetja stališč drugih ljudi (Thibaut in Walker, Tyler v Santana 2014, 21).

Dubrovsky, Kiesler in Sethna so odkrili, da ima anonimnost v računalniško posredovanem komuniciranju učinek enakosti (Dubrovsky, Kiesler in Sethna v Santana 2014, 22).

V spletnem okolju deluje anonimnost kot odstranitev identitete in kot da odpravlja družbena navodila, kar ima velik deregulacijski učinek na komunikacijo. Občutek zasebnosti daje ljudem občutek manjšega samozavedanja oz. manjše samocenzure. Tako se je lažje ne strinjati z nekom, se soočiti ali ignorirati druga prepričanja v spletnem okolju (Sproull in Kiesler v Santana 2014, 22).

Hardaker (v Santana 2014, 23) pravi, da zaradi anonimnosti in oddaljenosti uporabniki usmerijo agresijo proti drugim ljudem brez tveganja, da bodo odkriti ali kaznovani za svoja dejanja. Najbolj običajna oblika takega obnašanja je »flaming«, ko uporabnik pošlje žaljivo sporočilo kot hiter odziv na drugo sporočilo (Douglas in McGarty v Santana 2014, 23).

Hermida in Thurman (2010) sta usmerila pozornost k odnosom in držam urednikov in moderacijskim praksam, ki »normalizira« uporabniško vsebino tako, da je »taprava«, ustreza znamki ali ustreza institucionalnim idejam »okusa« (Hermida in Thurman v Ürper in Çevikel 2014, 486).

Spletni časopisi bi raje videli, da državljani sodelujejo v razpravi kot pri ustvarjanju novic. Kot pravi Domingo novičarske organizacije prikazujejo spletno uporabniško participacijo predvsem kot možnost za bralce, da razpravljajo o aktualnih dogodkih, medtem ko so druge faze ustvarjanja novic zaprte za državljansko vključevanje ali nadzorovane s strani novinarjev (Domingo v Ürper in Çevikel 2014, 487).

Razvoj internetne interaktivnosti, posebej v povečani participaciji bralcev glede političnega poročanja, ki sega nad volitvami, predlaga, da bi novinarji stopili korak naprej v preoblikovanju vloge odbiralcev in bodo stopili nazaj od vrat. Vlogo odbiralcev, ki so jo

dolgo nosili novinarji kot družbeni odbiratelji, si sedaj delijo s člani povečanega aktivnega občinstva (Singer v McElroy 2013, 757–758).

2.1 Spletni mediji

Spletni mediji lahko opravljajo dve funkciji. Lahko preko svojih spletnih mest posredujejo svoje vsebine, informacije in tudi storitve potencialnim bralcem oz. uporabnikom. Druga funkcija je, da se kot mediji na spletu poleg ostalih družbenih akterjev javno predstavljajo navzven kot institucije ali medijske organizacije in s tem pridobivajo mesto pomembnih soustvarjalcev celotnega spletnega prostora (Škerlep 1998, 46).

Andrej Škerlep (1998, 46) pravi, da naj bi že uveljavljeni mediji prostor na spletu izrabljali vsaj na tri načine:

- a) za promocijo svoje tradicionalne dejavnosti,
- b) za distribucijo vsebin, ki jih že proizvajajo v tradicionalnem medijskem formatu,
- c) za razširitev in nadgradnjo vsebine tradicionalnega formata.

V vseh naštetih primerih pa lahko svoje delovanje uspešno integrirajo tudi **potencialne bralce**: bodisi zgolj kot pasivne potrošnike vsebin in različnih storitev bodisi kot aktivne soproducente, ki s samostojnim odzivanjem na medijska dogajanja na spletu tvorno sooblikujejo javni informacijski prostor na spletu (Škerlep 1998, 47).

Pomembni so premiki predvsem na strani medijskega občinstva, saj omogočajo prehod od pasivnosti, hierarhičnosti, izoliranosti in centraliziranosti k bolj aktivni udeležbi v produkciji pomenov interaktivnosti, nelinearnosti, medsebojni povezanosti in decentraliziranosti (Škerlep 1998, 47).

Ena od pomembnih razlik, ki naj bi ločila medijske organizacije od preostalih institucionalnih oblik predstavitev na spletu, je možnost *periodičnega spreminjanja* komunikacijskih vsebin na danem spletnem naslovu, kar naj bi posledično razlikovalo dinamične načine posredovanja vsebin od tistih bolj statičnih (Škerlep 1998, 48).

Dodatne posebne lastnosti spletnega podajanja novic in informacij so gotovo še možnosti izkoriščanja hipertekstualnih povezav in ponujanja nelineranih zgodb, **samostojno dodajanje komentarjev** in javno razpravljanje o relevantnih problemih, ki so vezani na posredovane novice prek spletnega medijskega formata (Škerlep 1998, 48).

V primerjavi s tradicionalnimi oblikami podajanja in distribuiranja vsebin so spletne okoliščine za medijske organizacije lahko precej spodbudne, obetajoče pa so lahko nove komunikacijske forme za člane njihovega občinstva, ki se želijo aktivneje vključiti v javni spletni medijski prostor.

Dialoške, bolj interaktivne komunikacijske prakse, in ažurne, dinamične forme posredovanja vsebin so namreč potencialno povsem enakomerno dostopne (Škerlep 1998, 48).

Castells (2001) uporabi pojem »nov komunikacijski sistem« za opis in razumevanje okoliščin bistvenih komunikacijskih sprememb, ki se odvijajo v vzajemni soodvisnosti z razvojem digitalne tehnologije. Bistveni lastnosti novega komunikacijskega sistema, ki zajema spremembe na vseh področjih komuniciranja – množičnem, organizacijskem, skupinskem, medosebnim in osebnim – sta **VKLJUČENOST IN IZČRPNOST**. Sistem globalnih razsežnosti tako po definiciji zajema vse oblike komuniciranja, številne in različne družbene interese, vrednote, konflikte, prepričanja in mnenja – vse simbolne produkte človeštva. Če je komuniciranje bistveni element sleherne kulture, nosi nov komunikacijski sistem s seboj tudi kulturno spremembo (Castells v Oblak in Petrič 2005, 23).

Čeprav Castells eksplicitno tega ne omenja, pa se zdi, da ima v mislih ravno svetovni splet, ko govori o novi obliki komunikacijskega sistema: »hipertekstu kot metajeziku, ki prvič v zgodovini integrira v isti sistem pisne, verbalne in avdiovizualne načine človeškega komuniciranja.«(Castells v Oblak in Petrič 2005, 23).

Splet kot medij je smiselno razdeliti na informacijsko in komunikacijsko raven. Informacijska raven je zmožnost skladiščenja človeškega znanja v različne, relativno trajne komunikacijske formate (tekst, slika, zvok), ki krožijo v družbi prek vzpostavljanja povezav z bazami podatkov in sistemi priklica informacij. Informacijska raven obravnava svetovni splet kot skladišče dokumentov, ki so na specifičen način povezani med seboj, v analitičnem smislu pa se osredotoča na njihovo hipertekstualnost in kredibilnost ter učinkovitost priklica do uporabnika, ki išče določene informacije (Oblak in Petrič 2005, 24).

Komunikacijska raven spleta kot medija pa so tisti elementi svetovnega spleta, ki omogočajo neposredno človeško komuniciranje – medorganizacijsko, skupinsko ali medosebno obliko komuniciranja (Oblak in Petrič 2005, 24).

Že **Licklider in Taylor** (1968), verjetno najpogosteje navajana idejna očeta interneta, sta predvidevala sploščanje vertikalnih struktur neposrednega komuniciranja prek decentraliziranega omrežja računalnikov, ki bodo omogočila pojav in razmah »online skupnosti« (Licklider in Taylor v Oblak in Petrič 2005, 25).

Tudi **Rheingold** (1993), najbolj znameniti tehnoutopist, je zaznal priložnost v osvobajajočem potencialu t. i. virtualnih skupnosti, ki bi temeljile na odprti, horizontalni komunikaciji, povezani na osnovi skupnih interesov in prepričanj (Rheingold v Oblak in Petrič 2005, 25).

Pojem hiperteksta je leta 1962 prvi uporabil ravno Ted Nelson. Zamislil si ga je kot linerarno orodje, ki na osnovi sistema povezav med besedilnimi deli omogoča nove načine organiziranja misli v besede, nezaporeden način pisanja (Nelson v Oblak in Petrič 2005, 27).

Kot eden od pomembnejših akterjev v zgodovini hiperteksta je omenjen tudi Douglas Engelbart, ki je poudarjal možnosti računalniške tehnologije za spodbujanje intelektualne dejavnosti in medčloveškega sodelovanja. Poudarjal je individualne koristi in možnosti medsebojnega delovanja v sistemih, ki temeljijo na povezavah med pojmi, bolj kot pa samo učinkovitost dostopanja do informacij in njihovega priklica (Engelbart v Oblak in Petrič 2005, 27).

Za hipertekstualni način zapisovanja besedil v omrežje besedilnih delov so namreč značilne nekatere posebne lastnosti, ki so v tradicionalnih medijih večinoma odsotne:

- **decentraliziranost:** besedilo je urejeno na omrežni način tako, da ne obstaja središčna os organizacije besedilnih delov in noben element ne more uživati središčnega položaja (Landow 1997). Vsak besedilni del služi kot opomba, komentar, dodatek, za nobenega ni moč reči, da je osrednji.
- **nelinearnost:** hipertekst je urejen tako, da nima ne začetka ne konca. Brati je mogoče začeti kjerkoli. Linearni in hierarhični nosilci znakov imajo po drugi strani zelo jasno, rigidno strukturo, v kateri je povsem razvidno, kje je začetek besedila in kje konec. Besedilni deli si v linearnem besedilu sledijo zaporedoma, medtem ko je v hipertekstu vsak besedilni del povezan z množico drugih. Na vsakem koraku ima bralec možnost izbire nadaljnje poti skozi besedilo; s tem hipertekst podeli bralec v roke odločitev o navigaciji skozi celotno besedilo (Ryan 1999).
- **aktivna vloga bralca:** uporabnik ali bralec hiperteksta postane aktiven na dva načina:
a) iz zgornje točke sledi, da bralec z izborom unikatnih poti skozi besedilo dejansko

postane avtor (Landow 1997) ali b) bralec postane tudi tvorec hiperteksta s tem, ko mu je omogočena možnost dodajanja svojih besedilnih elementov, komentarjev, opomb in povezav. Tradicionalni množični mediji sicer ponujajo določene kanale, ki omogočajo bralcem participacijo v produkciji tekstov, vendar so ti kanali zelo omejeni in pod strogim nadzorom uredniške politike.

- **večglasna dinamičnost:** v hipertekstu besedilni deli niso neposredni produkti enega samega avtorja, temveč v njem sodeluje več avtorjev, pri čemer delo enega predstavlja objekt za drugega. Rezultat takega sodelovanja so na osnovi semantičnih kriterijev medsebojno povezani teksti, v katerem noben ne uživa apriorne avtoritete. Ta dinamika je temeljna lastnosti, ki loči hipertekst od množičnih medijev (Landow, Ryan, Landow v Oblak in Petrič 2005, 30–31).

Na mesto dolge tradicije klasičnega linearnega teksta z razločnim avtorstvom in nedvoumnim pomenom vstopajo nelinearnost, decentralizacija in aktivna vloga bralca, s tem pa tudi osvoboditev bralca od moči in avtoritete avtorja.

Za razliko od tradicionalnih množičnih medijev je v hipertekstu načeloma navzoča **pluralizacija tvorcev besedil**. Vsakemu uporabniku je dana možnost, da preseže vlogo pasivnega člana občinstva ne le s tem, da aktivno izbira povezave med besedilnimi deli, ampak da postane sam avtor besedila v hipertekstualnem sistemu. Bistveni osvobajajoči potencial leži v tem, da lahko uporabnik ponudi drugim uporabnikom oz. avtorjem na ogled svoje povezave, komentarje, ocene, kakršnekoli besedilne dele. V takem sistemu se vloga bralca in avtorja popolnoma zlijeta, saj lahko bralec v trenutku postane avtor in obratno (Bolte v Oblak in Petrič 2005, 33).

V hipersistemu je omogočeno **povezovanje med avtorji**, ki ni omejeno s pripisanimi družbenimi vlogami in po drugi strani omogoča emancipacijo od pasivne vloge navadnega atomiziranega uporabnika. Objavljanje ni določeno s statusom producenta, saj lahko kdorkoli – vlada, član stranke, društvo, množični medij in ne nazadnje posameznik – uvrsti v hipertekstualni sistem svoje tekste, pri čemer pomembnost in izpostavljenost nista apriorni kategoriji (Oblak, Petrič 2005, 33).

2.2 Spletno novinarstvo

Kawamoto (2003, 3) pravi, da spletno novinarstvo združuje staro prakso in nov kontekst, sintezo tradicije in inovacije. Spletno novinarstvo definira kot uporabo digitalnih tehnologij pri raziskovanju, produkciji in dostavi novic in informacij do vedno bolj računalniško pismenega občinstva. Ta definicija vključuje ključno funkcijo novinarstva v demokraciji, ki je **informiranje in razsvetljevanje občinstva**, hkrati pa izpostavi pomen orodja in pismenosti občinstva. Česar pa definicija ne vključuje, je akter. Spletno novinarstvo ni omejeno le na novinarje, saj je lahko novinar vsakdo, ki ima za to interes in tehnične zmožnosti.

Kawamoto (2003, 4) izpostavi šest karakteristik, ki so značilne za splet:

- hipertekstualnost,
- interaktivnost,
- nelinearnost,
- multimedijalnost,
- konvergenco,
- personalizacijo.

Hipertekstualnost je eden od osnovnih gradnikov spleta, saj je celoten splet zgrajen s povezavo informacij na nelinearen hierarhičen sistem. Nelinearnost je fleksibilen sistem urejanja informacij, ki ne pomeni, da si zgodba sledi kronološko. Multimedijalnost pomeni uporabo več kot enega medija pri enem samem prispevku (zvok, glas, fotografije, video format in ostale vizualne podobe). Pri konvergenci gre za združevanje tradicionalnih medijskih načinov pripovedovanja, slike, zvoka in besedila v enem samem prispevku, ki je narejen za splet. Personalizacija pomeni možnost oblikovanja vsebine in ponudbe po lastnih željah (registracija, RSS tehnologija).

Najpomembnejše razlike med tradicionalnim medijem in spletnim medijem so v treh točkah:

- INTERAKTIVNOSTI,
- INDIVIDUALIZACIJI/PERSONALIZACIJI,
- KONVERGENCI.

Zanimala me bo predvsem **interaktivnost**, ki je ena od značilnosti spletnega novinarstva. Interaktivnost je možnost interakcije z občinstvom, tako da novinarji od svojih uporabnikov dobijo povratne informacije.

Interaktivnost je proces vpletanja ljudi ali tehnoloških naprav v proces iskanja in razširjanja informacij. Po mnenju Deuza (2003) gre za značilnost, ki je povezana samo z občinstvom, saj mu omogoča, da postane del zgodbe. Z avtorjem komunicira preko foruma, komentarjev in po elektronski pošti. Interakcija uporabniku omogoča, da s povratno informacijo sodeluje pri oblikovanju vsebin in medija. Ponuja možnost, da se med medijem in uporabnikom vzpostavi učinkovita dvosmerna komunikacija, saj ni več fizične prepreke, kot je pri zamudnem pisanju pisma bralcev, ki ga je potrebno poslati po pošti, in tudi časovna komponenta ni več ovira, saj bralec napiše komentar, ki je takoj viden. To je možnost, ki bi lahko pomenila premik v kvaliteti novinarskega dela.

Komentarji so dober odraz tega, kaj zanima bralce in kaj želijo izvedeti. Spletne novinarske strani interaktivnost dovoljujejo v skladu s preferencami in motivi (Kawamoto 2003, 5).

Ključni očitek tradicionalnim medijem je **interaktivnost**. Za urednike in novinarje je zelo pomembna povratna informacija uporabnikov, saj lahko na ta način izboljšajo delo in ponudbo.

V praksi sta se izoblikovali dve vrsti podajanja novic prek spleta. Prvi način je, da se novice, objavljene v tiskanem mediju, priredi za internet. Drugi način je, da se vsebina pripravi izključno za splet.

Odperta spletna mesta uporabnikom ponujajo, da med seboj delijo komentarje, vpise in nalagajo najrazličnejšo vsebino brez moderatorja. Spletna mesta so zaprta, če uporabniki sodelujejo, a je vsebina podvržena kontroli moderatorjev (Deuze 2003).

Spletni časopisi slovenskih tradicionalnih medijskih organizacij članom občinstva med drugim omogočajo pošiljanje elektronskih pisem v uredništva, ustvarjanje blogov, vključevanje v razprave na forumih in v klepetalnicah ter objavljanje komentarjev pod novinarskimi prispevki. S tem omogočajo **dvosmerno komuniciranje** med člani občinstva in novinarji ter dvigajo vprašanja o razpadu hierarhičnosti v tem odnosu, zatonu prevladujočega enosmernega komuniciranja, značilnega za novinarstvo v tradicionalnih množičnih medijih in nadaljnjih transformacijah novinarske vloge odbiralca (Vobič 2008).

Vobič govori o **medosebni interaktivnosti**, ki jo razume kot elektronsko komuniciranje, v katerem se vsako naslednje sporočilo navezuje na tista, ki so bila v sekvenci podana pred njim in v katerem sta proizvodnja in sprejemanje sporočil postavljeni na enakovredno raven.

Mogoča je takrat, ko so postavljeni tehnološki okviri dvosmernega toka komuniciranja med novinarji in člani občinstva – na primer možnost komentiranja pod novinarskimi prispevki (Vobič, 2008).

Razen nekaterih izjem iz tujine, raziskave kažejo, da spletni časopisi tradicionalnih medijskih organizacij tehnološko vključevanje interaktivnih formatov redko nagradijo z medosebno interaktivnostjo kot dejavnostjo novinarjev in drugih delavcev v uredništvu. Uresničevanje medosebne interaktivnosti torej ni delovna obveznost v kompleksni organizacijski strukturi, rutiniziranem procesu novinarske produkcije vsebin in sodelovanju z novinarskimi subjekti, do katerih ima novinar primarno odgovornost – to so člani občinstva, viri informacij, osebe, omenjene v novinarskih prispevkih, uredniki, novinarski kolegi (Vobič 2008).

Oblak in Petrič pravita, da so spletni časopisi tradicionalnih medijskih organizacij v prvi vrsti »podaljški« njihove primarne dejavnosti (tisk, radio, televizija) (Oblak, Petrič v Vobič 2008).

2.3 Nedostojno komentiranje

Nedostojnost v spletnih komentarjih opredelijo kot del diskusije, ki posreduje nepotreben, nespoštljiv ton proti diskusijskemu forumu, udeležencem ali temi (Koe in drugi 2014, 660).

Koe, Kenski in A. Rains (2014, 661) definirajo pet oblik nedostojnega komentiranja:

- **Zmerjanje z žaljivimi vzdevki:** žaljive besede, ki so namenjene eni osebi ali več osebam,
- **Obrekovanje:** zlobne, omalovažujoče besede, ciljane na idejo, plan, politiko ali obnašanje,
- **Laganje:** namigovanje, da je ideja, plan, politika neodkrita,
- **Vulgarnost:** uporaba profanega jezika ali uporaba jezika, ki ni primeren (npr. sranje) v profesionalnem diskurzu,
- **Slabšalen, žaljiv izraz za govor:** zaničljiva opazka o načinu komunikacije določene osebe.

Trije dejavniki, ki povzročijo nedostojno komentiranje:

- tema članka,
- avtor članka,
- viri, ki so citirani v članku.

Rezultati kažejo, da je nedostojno komentiranje običajen del javnih razprav. Z analizo »online« diskusij so odkrili, da je eden od petih komentarjev nedostojen. Najbolj pogosto je bilo zmerjanje z žaljivimi vzdevki (Koe in drugi 2014, 673).

Pogostost nedostojnega komentiranja ni bila povezana s številom komentarjev, ki so bili oblikovani med diskusijo. Nobenih dokazov niso našli, da ko postane diskusija bolj vključena, da izbruhne temperament in naraste nedostojno komentiranje. Opazili so, da diskusija lahko napreduje brez kričanja in tudi ne napreduje nujno v glasno kričanje (Koe in drugi 2014, 673). V nasprotju s splošnim prepričanjem posamezniki, ki pogosto komentirajo, niso tisti, ki bi bili podvrženi bolj nedostojnemu pisanju. Občasni komentator bo bolj nedostojen v pisanju, ki ga h komentiranju razburi članek in ga spodbudi k nevsakdanjemu in nedostojnemu pisanju (Koe in drugi 2014, 673).

Skladno z idejo, da so strankarske teme pomembne za občinstvo medijev, visoko profiliran vir z odkrito strankarsko usmerjenostjo (predsednik Obama) proizvaja največ nedostojnega pisanja (Koe in drugi 2014, 673).

K nedostojnemu pisanju prispevajo teme, ki jih po navadi označimo kot »težke«. Članki o ekonomiji, politiki, pravu, davkih, zunanji politiki so tiste, ki so proizvedle višji odstotek nedostojnega komentiranja kot t. i. »lahke« teme (zdravje, življenjski slog, novinarstvo in tehnologija). Izjema je le šport, »lahka« tema, ki je imela prav tako velik odstotek nedostojnega komentiranja. Ugotovili so, da je nedostojnost v spletnih komentarjih kontekstualna (odvisna od konteksta) in da tako tema in vir vplivata na njen pojav (Koe in drugi 2014, 670).

V nasprotju z idejo, da greta nedostojno komentiranje in slabo utemeljevanje z roko v roki, sta bila bolj pogost pojav uporaba dejstev in nedostojno komentiranje (Koe in drugi 2014, 672).

Uporaba dejstev je navedena kot gradnik visoko kakovostne deliberacije (Gastil 2008, Stromer-Galley, 2007) in lahko podpira v majhnem delu razširitev »razsvetljenega razmišljanja«, poznanega demokratičnega ideala (Dahl v Koe in drugi 2014, 665).

Hwang (2008) pravi, da so dostojnost v diskurzu proučevali zaradi njene vloge, konstruktivne deliberacije, vključno z učinkom človekove volje, da razmisli in sprejme drugačno stališče. Diskurzivna nedostojnost sproži obrambne odzive namesto deliberativne in pogosto vodi h propadu deliberativnega dialoga (Hwang v Santana 2014, 21).

Ko se nedostojnost »priplazi« v diskurz, ljudje utrdijo svoje prepričanje in tako ni več prostora za nadaljnjo debato.

Svoboda izražanja in izpostavljenost različnim pogledom ima lahko deliberativni učinek, ko so udeleženci spoštljivi drug do drugega, sočutni, egalitarni in odprti do različnih mnenj. (Benhabib, Bohman, Chambers, Gutmann in Thompson, Warren, Barber; Mansbridge v Santana 2014, 21).

Nedostojno pisanje je opredeljeno kot napadi, ki nasprotujejo različnim mnenjem in se razvijejo v zmerjanje z žaljivimi vzdevki, prezir in posmeh (Brooks in Geer v Santana 2014, 21).

Škodljivi učinki diskurzivne nedostojnosti so bili bolj opazni, ko so komentatorji napadli stališče drugega komentatorja. Biti nedostojen je nekaj drugega, kot da je to nedostojno pisanje usmerjeno proti različnemu stališču nekoga. To lahko le poglobi nasprotno delovanje te osebe (Hwang v Santana 2014, 21).

Papacharissi trdi, da obstaja razlika med nevljudnostjo in nedostojnostjo. Komentarji označeni kot nedostojni so le nevljudni, kar ima lahko prodemokratičen in osvobajajoč učinek. Najbolj nevarna oblika nedostojnosti je tista, ki je predstavljena s plaščem vljudnosti, t. i. »brezhibna nedostojnost« (Papacharissi v Santana 2014, 21).

Papacharissi je oblikoval tritočkovni indeks za merjenje nedostojnega pisanja. Komentar je bil nedostojen, če je komentator ubesedil grožnjo demokraciji, uporabljal stereotipe ali ogrožal pravice drugih. Komentator je veljal za nevljudnega, če je spletni komentar vseboval zmerjanje z žaljivimi vzdevki, žaljiv govor in vulgarne besede.

Nedostojno komentiranje se pojavi, ko posamezniki razpravljajo o etničnih skupinah v poniževalnem smislu (Papacharissi v Santana 2014, 21).

2.4 Anonimnost

Gre za značilnost, ki ne zadeva vse vrste spletnih besedil. Opazna je pri spletnem komentiranju in na spletnih forumih. Od uporabnika je odvisno ali bo na spletu sodeloval anonimno (oz. s psevdonimom) ali se bo podpisal z imenom in priimkom. Škiljan (1999, 120) opaza, da uporabniki v virtualni skupnosti, ker so rešeni telesnosti, svojo osebnost v času sodelovanja v virtualni skupnosti menjavajo, brišejo in znova gradijo njeno zgodovino in zavzemajo različne vloge in statute. S tem se spreminja tudi pojem družbene skupnosti.

Odnosi pogosto ne ostajajo samo na virtualni ravni zaradi neformalne osebne narave komuniciranja, ampak so pogosto zelo intenzivni, običajno prijateljski, lahko pa tudi sovražni (Turkle in Bromberg v Škerlep 1998, 39).

Posameznik se lahko skrije za anonimnostjo virtualnega prostora in lahko nastopa neopredeljen z javnimi vlogami in statusi, kar povzroča, da se diskurz javne komunikacije pogosto zamenjuje z govorom zasebne komunikacije, zato lahko v pisni obliki spletnih besedil zasledimo elemente, ki so značilni za ustno izmenjavo sporočil (Michelizza 2015, 38). Ker prevladuje komunikacija na podlagi teksta, posamezniki ne morejo videti drug drugega. Tudi osnovne značilnosti, kot so starost in spol, so nevidne. Anonimnost in dinamika, pa tudi sam vzpostavljeni značaj medija kot "igrišča", imajo močan in nezadržan vpliv na obnašanje. To omogoča posameznikom, da se obnašajo na načine, ki so (lahko) zelo različni od njihovega predstavljanja v vsakdanjem svetu, da torej izrazijo pred tem zakrite vidike svoje osebnosti (Praprotnik 2003, 159).

Anonimnost ima dvojni učinek: na eni strani zmanjšuje vpliv socialnega pritiska na posameznika, po drugi strani pa z osvobajanjem posameznika zvišuje stopnjo agresivnega ali neprijaznega komuniciranja (Boudourides v Michelizza 2015, 39).

Zaradi anonimnosti komentatorji usmerijo agresijo proti drugim ljudem brez tveganja, da bodo odkriti in kaznovani za svoja dejanja. (Hardaker v Santana 2014, 23). Tako se pojavi flaming, kjer komentator pošlje žaljivo sporočilo kot hiter odziv na drugo sporočilo (Santana 2014, 29).

Zaradi anonimnosti je vedno bolj razširjen sovražni govor v spletnih komentarjih, ki so ga medijske hiše začele reševati z registracijo, ki je ponekod raven komunikacije nekoliko dvignila, drugje pa se je zaradi tega zmanjšalo število komentarjev ali pa komentarjev sploh ni več (Michelizza 2015, 39).

Suler je gradila na ideji t. i. disinhibicijskem (nezaviralnem) učinku, ki se pogloblja v razloge, zakaj ljudje izgubijo zadržke, ko so anonimni na spletu. Disinhibicija je neoviranje, nezadrževanje psiholoških procesov in funkcij. BENIGNA DISINHIBICIJA se pojavi, ko delijo osebne stvari z drugimi, so prijazni in radodarni. Nasprotje je TOKSIČNA DISINHIBICIJA in se pojavi, ko ljudje uporabijo nesramen jezik, ostro kritiko, jezo, sovraštvo in tudi grožnje. Ljudje, ki spadajo v to kategorijo, raziskujejo mesta na internetu, ki jih ne bi nikoli v resničnem jeziku. Benigna disinhibicija je produktivna za duševnost posameznika, je proces samoaktualizacije, kar kaže, da hoče uporabnik bolje razumeti in razviti sebe. Na drugi strani pa je toksična disinhibicija le slepa katarza, neplodno ponavljanje potreb in delovanje iz neuglednih potreb, brez kakršnekoli osebne rasti (Suler v Santana 2014, 22).

Suler (2004) je opredelila šest dejavnikov za vzpostavitev »online« disinhibicije (nezaviranja, nezadrževanja):

- **Ločitvena anonimnost** (ločijo »online« obnašanje od »offline« obnašanja)
- **Nevidnost** uporabnik, ki ni viden in slišen je močan faktor, da ljudje svobodno obišejo tiste spletne strani, ki jih drugače ne bi
- **Asinhronost** niso v stiku z drugimi v resničnem času, zato imajo čas, da premislijo kaj bodo odgovorili ali komentirali
- **Solipsistična introjekcija** uporabnik se združi, staplja z umom druge osebe, s katero online komunicira.
- **Ločitvena imaginacija** na spletu veljajo drugačna pravila kot v resničnem življenju. Z zaprtjem brskalnika, uporabnik zapre imaginarni svet.
- **Zmanjševanje statusa in avtoritete** ljudje postanejo enakopravni »online« in vsi so enakega statusa. To služi h temu, da ohrabri osebo in zmanjša zadržke pri izražanju na spletu (Suler v Santana 2014, 23).

Anonimnost daje občutek nekaznovanosti, ljudje izgubijo samozavedanje in ravnajo v nasprotju z normalnimi impulzi, ki so v neskladju s človekovim »offline« jazom (Siegel in drugi v Santana 214, 23).

Internetno okolje je namreč v osnovni ideji okolje, ki vabi ljudi k »svobodnemu« izražanju stališč. V kolikor analiziramo interakcijo v »on-line« forumih, lahko iz vsebinskega vidika že na prvi pogled opazimo, da govorci redkeje kot v »normalnem« komuniciranju težijo k »ohranjanju obraza«, in da – na ravni uporabe jezikovnih sredstev – med možnimi možnostmi pogosteje izbirajo take predstavitve stališč, ki odpirajo nova nesoglasja v stališčih, obenem pa so tudi manj pripravljeni prilagoditi svoje stališče in ublažiti nestrinjanje (Praprotnik 2003, 160).

Zaslonska oseba, ki si jo ljudje ustvarijo, je namreč lahko »bolj jaz sam« kot pa moja oseba iz »realnega življenja« (moja »uradna« podoba samega sebe), v kolikor naredi vidne tiste vidike mene samega, ki bi si jih nikoli ne drznil priznati v realnem življenju. Dejstvo, da dojemamo svojo virtualno podobo samih sebe kot čisto igro, nam omogoča, da odmislimo običajne zapreke, ki nam preprečujejo, da bi realizirali svojo »temno plat« v »realnem« življenju in da svobodno povnanjimo vse svoje libidinalne potenciale (Žižek v Praprotnik 2003, 159).

Anonimnost v računalniško posredovanem komuniciranju ima učinek enakosti. V resničnem življenju se zavedamo socialnih razlik in statusa sogovornika, kar posledično vpliva na razpravo, kjer prevladuje govornik višjega statusa. Ko pa isti ljudje komunicirajo na spletu, se status in neenakosti porazgubijo. V spletnem pogovoru se uporabniki manj zavedajo socialnih razlik, kot pa v resničnem pogovoru iz »oči v oči« (Dubrovsky, Kiesler, Sethna v Santana 2014, 22).

3 JEZIKOVNE IN STILNE POSEBNOSTI SPLETNIH KOMENTARJEV

3.1 Stil spletnih komentarjev

Beseda stil izhaja iz grške besede *stylos*, latinske *stilus*, ki je pomenila pisalo, s katerim so v starem in srednjem veku pisali na lesene navoščene ploščice. Z drugim koncem stila, ki je bil v obliki lopatice, so napisane črke odstranjevali. V prenesenem pomenu pomeni način pisanja in govorjenja, osebnega izražanja.

SSKJ opredeli **stil** kot: *stíl -a m (ī) 1. kar je določeno z izborom in uporabo izraznih, oblikovnih sredstev v posameznem delu ali v več delih: analizirati, opisati stil avtorja, dobe; oblikovati nov stil; umetnostni stili in smeri; stili v glasbi / Cankarjev, Jakopičev stil / ima jedrnat, slikovit stil se jedrnato, slikovito izraža ♦ lingv. stil tipični izbor jezikovnih prvin v besedilu; časopisni stil časopisna zvrst jezika; lit. baladni stil; um. baročni stil; bidermajerski stil 2. uporaba zlasti sintaktičnih jezikovnih sredstev in izrazov glede na normo: izboljševati, knjiž. brusiti stil; imeti slab stil; napake v stilu*

Jezikoslovna stilistika obravnava stil kot zmožnost posameznikove namerne izbire in urejanja jezikovnih sredstev, ki sodelujejo pri nastajanju besedila (Čechová 1997, 9). Akhmanova (1977, 3) meni, da je stil pojem, ki ga lahko apliciramo na katerekoli dve ali več entitet, če so si v bistvu enake, razlikujejo pa se v posameznostih, ki niso del temeljnih lastnosti, torej ki bistveno ne spreminjajo temeljnih značilnosti teh entitet.

Za jezikovni stil je treba dodati, da se jezik od drugih entitet razlikuje po svoji posebni funkciji, sporočanski vlogi (Kalin Golob 2002, 31).

Primarni motiv komentatorjev je sporočanje osebnega mnenja o članku, dogodkih, osebah v članku, ne toliko interakcija z drugimi.

Toporišič razlaga jezikovni stil kot izrabo prostih variant danosti: zlasti sredstev kakega jezika; katere koli jezikovne ravnine; časovnih, funkcijskih, socialnih zvrsti jezika; stalnih oblik sporočanja; zgradbenih značilnosti besedila; merjenosti besede; stilnih funkcij; subjektivnega ali objektivnega tona. Kjer ni izbire, ni stila (Toporišič 1992, 311).

Jezik obstaja v govoru, v jezikovni rabi ali po Korošču (1998, 8) je stil kot pojav vsebovan v jezikovnem sporočilu, zato po saussurjevski dihotomiji spada k »parole«, torej k uporabi jezika, ne jeziku kot sistemu (kot la langue).

Kalinova pravi, da je vsako sporočanje rezultat namernega, k cilju usmerjenega izbora med sredstvi jezikovnega sestava. Izbira med možnostmi je povezana z avtorjevim hotenjem in okoliščinami sporočanja, tistim torej, kar stilistika šteje k subjektivnim in objektivnim stilotvornim dejavnikom. Stilno učinkovanje pa je odvisno predvsem od drugega pola sporočanske verige: od naslovnika sporočila (Kalin Golob 2002, 31).

Stil je eno od načel zgradbe besedila (Hausenblas 1996, 58).

Temeljna vloga jezika je prenašanje informacij. Če jezikovni znaki dobijo kako dodatno vrednost, če se uporabljajo za kaj drugega, je to glede na njihovo temeljno vlogo nekaj dodanega. Ta dodana, pomnožena vloga je predmet jezikoslovne stilistike (Akhmanova v Kalin Golob 2002, 31).

Na uporabo jezika v spletnih komentarjih vplivajo tudi stilotvorni dejavniki. Stil spletnih komentarjev odraža tudi tehnološke danosti, od zaslona računalnika, uporaba emotikonov, hitrost tipkanja, izobrazbo, inovativnost pisca.

3.2 Jezik v novih medijih

Besedila v elektronskih medijih postajajo vse pogostejša, njihova funkcija pa počasi prevzema in dopolnjuje pisna sporočila. Če želimo opisati jezik elektronskih medijev, moramo ugotoviti, ali je »način uporabe jezika na internetu postal tako drugačen od našega predhodnega jezikovnega vedenja, da ga lahko opišemo kot revolucionarnega« (Kranjc 2003, 435).

Kranjčeva (2003, 435–436) pravi, da lahko s klikom na ikono istočasno vključimo več programov, pri tem nam ni treba poznati nobenih skladijskih pravil, ki vodijo k uspešni izvedbi. To govori o bistvenih spremembah v računalniškem komuniciranju, predvsem o *poenostavitvi* (oz. ekonomičnosti) in *simultanosti* (kar pa je v nasprotju z značilnostmi komuniciranja – istočasno namreč več oseb ne more govoriti, ker bi se v komuniciranje vnašali nepotrebni šumi).

Kranjčeva (2003, 436) pravi, da ne moremo zanikati pomena interneta v smislu globalnega medija. Zanima jo, kakšen je vpliv interneta na jezik in ali sploh lahko govorimo na splošno o *jeziku interneta* ali moramo upoštevati različna ozadja, potrebe, namene in vedenja njegovih uporabnikov. Tako bi namreč lahko govorili o *različnih jezikih interneta*. V literaturi se večkrat ob poimenovanju jezika interneta pojavlja termin *mrežna govorica* (Netspeak; Crystal 2006, 17–23).

Spletna besedila so tvorjena zato, da bi z njimi tvorci vplivali na naslovnika. Gre torej za prevladujočo vplivanjsko (ilokucijsko) funkcijo. Z namenom, da bi dosegli učinek pri naslovniku, pisci spletnih komentarjev ne izbirajo sredstev. Internet zaradi svoje tehnične narave nudi veliko možnosti – od verbalnega do neverbalnega jezika, kamor lahko prištevamo tudi slikovno in glasbeno govorico oz. jezika, ki spremljata animacije na spletnih straneh.

Da bi se čimbolj približali zaželenemu cilju, tvorci spletnih komentarjev upoštevajo spoznanja jezikoslovja in psihologije. V spletnih besedilih in prav tako tudi v spletnih komentarjih ni prevladujoča le predstavitvena funkcija, ampak tudi estetska (Kranjc 2003, 436).

Mrežna govorica je več kot agregat lastnosti govorjenega in pisanega jezika. Je nova vrsta komuniciranja. Crystal jo opiše kot zmes govora, pisanja in elektronsko posredovanih lastnosti. Je več kot hibrid govora in pisanja ali rezultat stika med dvema dolgo obstoječima medijema. Elektronska besedila katerekoli oblike niso enaka drugim vrstam besedil. Elektronska besedila ponazarjajo pretočnost, sočasnost, nerazgradljivost v kopiranju, presegajo tradicionalne omejitve razširjanje besedila (eno besedilo je lahko integrirano v drugih besedilih ali pa so prikazane povezave z drugimi besedili). Veliko teh lastnosti ima posledice za jezik in v kombinaciji z lastnostmi, ki so povezane z govorom in pisanjem, naredijo mrežno govorico pristen tretji medij (Crystal 2006, 51).

Neformalno pisanje, s katerim se povezuje mrežna govorica, se ni pojavilo z internetom, je pa prvič, da takšno pisanje vidimo javno, zapisano na način, ki ga povezujemo s formalnim zapisom (Crystal 2011, 69).

Mladi danes vidijo več zapisanega jezika na internetu kot kjerkoli drugje. Trendi zapisa, ki jih vidimo na internetu, bodo slej ali prej začeli oblikovati predpostavke o tem, kaj je dovoljeno in se bo na nek način začelo zrcaliti v sistemu zapisa jezika (Crystal 2011, 65).

Vprašanje je, ali so te spremembe v jeziku obstojne, ali preidejo v standard ali ostajajo znotraj zasebne komunikacije npr. SMS-jev ali v določenih spletnih forumih. Zanimivo bo opazovati, v kolikšni meri te značilnosti prehajajo v govorjeni jezik (Michelizza 2015, 101).

Bolj kot tradicionalni množični mediji (časopisje) na jezikovno rabo vplivajo elektronski mediji: televizija in vse bolj tudi internet ter telefonija (e-pošta, klepetalnice, internetni forumi, SMS-i). Za vse navedene novejšje oblike sporočanja, ki jih omogoča informacijski razvoj, bi smeli trditi, da v temeljih spreminjajo rabo pisnega jezika. Njihovi uporabniki – predvsem mlajši – brez večjih težav pišejo svojo različico jezika (Kalin Golob 2009, 85).

Internetne klepetalnice, diskusijske skupine, forumi, elektronska pošta in SMS-i so za jezikoslovno raziskovanje zanimiva besedila, ker so vsakdanja konverzacija, ki pa ni govorna, ampak pisna. Uporabnikom ni pomembna jezikovna forma, ker pa se prav ta izrazito razlikuje od tradicionalnih pisanih besedil, so zato ta besedila zanimiva tudi za jezikoslovje (Kalin Golob 2009, 85).

Pomen raziskovanja značilnosti jezika, ki ga na spletu vsakodnevno uporabljajo blogerji, komentatorji in uporabniki forumov ter družbenih omrežij, prvi sistematično izpostavi Crystal (2001) z ugotovitvijo, da se prvine t. i. spletnega jezika (v izvorniku mrežna govornica) širijo na druga področja jezikovne rabe in niso več omejene na računalniško posredovano komuniciranje. Pri tem imajo pomembno vlogo specifični jezikovni vzorci (Wray, 2005), ki nastopajo kot orodje za manipulacijo z naslovniki, vzpostavljanje lastne identitete in zagotavljanje družbene identitete. Herring (2006) kot ključne značilnosti jezikovnih lastnosti računalniško posredovanega komuniciranja izpostavlja na ravneh strukture (krajšanje), pomena (tematika), interakcije (stopnja strinjanja) in družbene vloge (ekspresivnost, identifikacija) (Crystal in drugi v Zwitter Vitez in Fišer 2015, 87).

Internetno jezikoslovje je kot področje raziskovanja še v povojih. Crystal meni, da je pomembna naloga pripraviti opise besedišča, slovničnih lastnosti jezika, novosti v zapisu in značilnosti znotraj posameznih tipov elektronsko posredovanega komuniciranja. Osredotočiti se je treba tudi na leksiko, ki je rezultat novih stvarnosti. (Crystal v Michelizza 2015, 76).

Pravopis oziroma odstopanje od pravopisnih pravil je pogosto stvar, ki jo najprej opazimo, ko opazujemo nove značilnosti jezika v elektronskih besedilih. Nekatera elektronska besedila vsebujejo več odstopanj od norme kot druga, na kar vplivajo različni dejavniki, tudi to, ali gre za sinhroni ali asinhroni način komuniciranja (Michelizza 2015, 102).

Na odstopanje od norme ima vpliv tudi tip elektronsko posredovanega komuniciranja, glavni dejavnik pa je avtorstvo. V sklopu analize jezikovne zvrstnosti sodobnih medijev, je pomembna ugotovitev, da so razlike med besedili pogojene s posameznikovo jezikovno kultiviranostjo, manj pa z okoliščinami pojavljanja besedila (formalnost ali neformalnost govornega položaja, javnost in prenosnik) (Kranjc v Michelizza 2015, 102–103).

Odkloni od norme obstajajo v spletnih komentarjih, ampak niso nujno enaki kot v tiskanih besedilih. Tavosanis (v Michelizza 2015, 103) te pojave klasificira v tri skupine:

- *Odklon od norme zaradi nepoznavanja pravil lahko tujega ali maternega jezika* (življenski)
- *Nenačrtni odklon od norme:*
 - a) zatipkane besede (okorg namesto okrog)
 - b) napake, katerih vzrok je psihološkega izvora (Obama namesto Osama)
 - c) napačno zapisane besede zaradi tehničnih omejitev (hrosc)

• *Načrtni odklon od norme:*

a) stilni vzrok (dvozačetnice)

b) načrtni odklon od norme zaradi tehničnih omejitev (tehnične omejitve)

c) avtocenzura oz. odklon od norme z namenom preslepiti avtomatične varovalne mehanizme (npr. qurc, f**k).

3.3 Spletni komentarji besedila

Pisma bralcev v tiskanih časopisih so na spletu zamenjali spletni komentarji. Na spletu lahko bralci interaktivno sodelujejo, saj lahko svoje mnenje podajo v spletnih komentarjih pod aktualnimi članki vsak dan. To niso tipična pisma bralcev, saj bralci niso podpisani s pravim imenom, ampak le z vzdevkom. Da lahko komentirajo določen aktualen članek, se morajo bralci na večini spletnih straneh medijskih in časopisnih hiš registrirati. To pomeni, da lahko komentirajo le tisti, ki imajo dostopno geslo. Bralci lahko članek tudi ocenijo, ne samo podajo komentar. Prav tako pa lahko novinarje opozorijo na napake, saj ima večina spletnih strani pri članku zapisano – prijavi napako.

V prizadevanju za preprečevanje sovražnega govora na spletu je večina spletnih strani vključena v nacionalni projekt Spletno oko, kjer lahko bralci anonimno prijavijo komentar, za katerega domnevajo, da ima lastnosti sovražnega govora.

Spletne komentarje na spletnih portalih moderirajo, ob občutljivih temah (črna kronika, prometne nesreče, begunci) ali pa zaklenejo komentiranje posameznih prispevkov. Med informacijami, ki jih posamezniki zapisujejo v komentarjih, so tudi osebni podatki ljudi, vpletenih v nesreče. V takih primerih je uredniška politika izbris komentarja, kar izvedejo moderatorji skladno z internimi pravili spletnega portala (Poler Kovačič 2014, 121).

Slika 3.1: Spletni komentar na RTVSLO

Springbok

01.06. 2016 ob 09:37

[Prijavi neprimerno vsebino](#)

@ flaz - hvala za link. Koristen. V mislih sem imel pikolovsko novičarstvo o »prebežnikih, ki so prestopili slovesno mejo« na teh straneh MMC jeseni.

Vir: RTVSLO (2016i).

Slika 3.2: Spletni komentar na Žurnal 24

Milan Novak / 16. 6. 2016, 15:05

Bravo ... delavci morajo čistiti svinjarijo za prišleki in to za »minimalca«, oni pa uživajo v brezdelju. Bravo pravna država?

Odgovori

Vir: Žurnal24 (2016d).

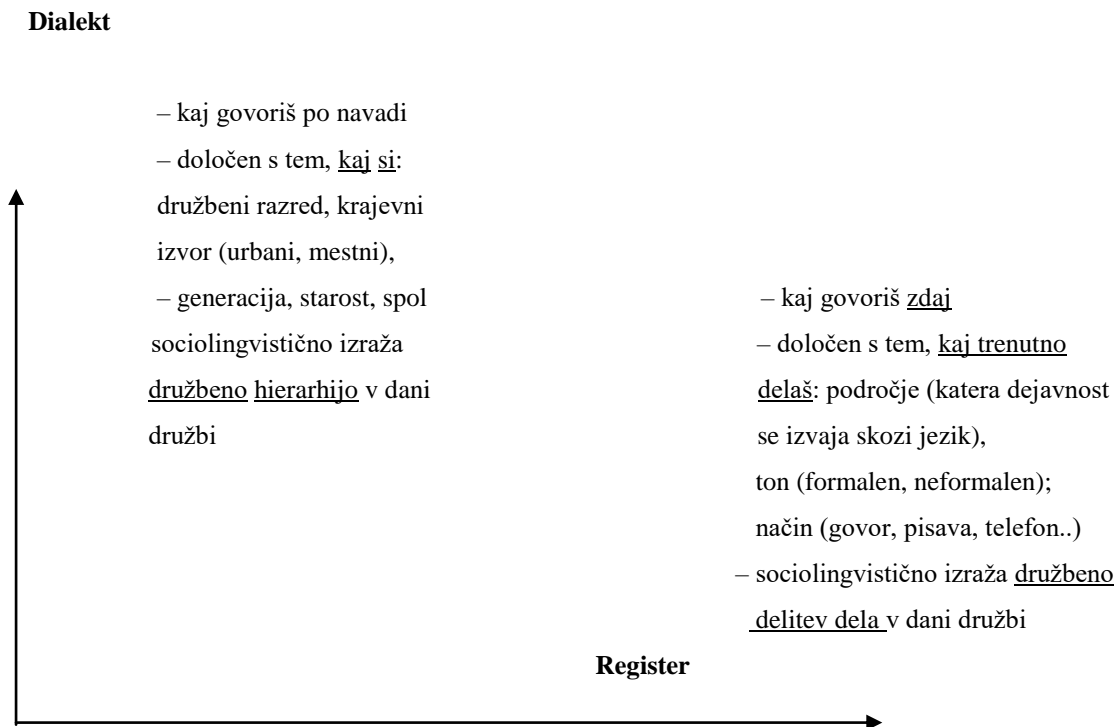
3.3.1 Izbira jezika

Čeprav na spletu prevladujejo besedila, zapisana v knjižnem jeziku, morda na prvi pogled kritični opazovalci jezika zaznajo več neknjižnega, od norme odstopajočega jezika, ki ga lahko zasledimo na nekaterih forumih, v komentarjih novic. Tu pogosto res prevladujejo besedila s prvinami pogovornega jezika, včasih tudi slenga ali žargona. Te zvrsti se znotraj besedila med seboj prepletajo (Michelizza 2015, 79).

Standardni jezik ima v slovenščini določeno tradicijo. Izraz ima dva pomena: (1) jezik določene kakovosti, ki jo je treba doseči (standard kot merilo) in (2) najbolj običajna, splošno uveljavljena različica jezika (standard kot običajnost). V prvem pomenu je ta izraz najbližje v slovenščini uveljavljenemu izrazu *knjižni jezik*, in v takem pomenu izraz *standardni jezik* uporabljata tudi Brozović in pri nas Gradišnik. Večkrat se v slovenskem jezikoslovju ta izraz uporablja v drugem smislu (običajni jezik, lahko npr. določene družbene skupine) in takrat z izrazom *knjižni jezik* ni prekriven (Skubic 2001, 210).

Taksonomija jezikovnih zvrsti na osnovi družbene identitete na eni strani in konteksta na drugi je značilna tudi za družbeno-jezikovni nazor M. A. K. Hallidaya. Slednji spremenljivost pojavnih oblik jezika utemeljuje po dveh oseh, ki ju prikazuje slika (Skubic 2001, 211).

Slika 3.3: Dve osi jezikovne zvrstnosti po Hallidayu

Vir: Skubic (2001, 211).

Halliday, ki izhaja iz angleške situacije, standardni jezik razglasi za vrsto **dialekta** (torej po osi *kaj sem*), čeprav dialekta posebne vrste. Prek njega »dialekt postane vidik registra. Če se standardni dialekt uporablja v formalnih okoliščinah in dialekt sošeske v neformalnih, potem je del kontekstualne določenosti tudi določitev izbire dialekta.« (Halliday v Skubic 2001, 212). Njegovo ugotovitev želi Skubic modificirati toliko, da standardnega jezika ne namerava obravnavati kot dialekt, ampak za jezikovni fenomen posebne vrste, ki je v družbenozgodovinsko spremenljivem razmerju z obema zgoraj navedenima osema (Skubic 2001, 212).

Skubica zanima, ali je standardni jezik kaki skupini govorcev posebno blizu kot model za vsakdanjo, praktičnosporazumevalno komunikacijo, kot njihov potencialni **sociolekt**. Z izrazom **sociolekt** Skubic nadomešča Hallidayev izraz **dialekt**, ki je obremenjen s pomeni iz dialektologije in tudi funkcionalistične teorije zvrstnosti (ruralna, neizobražena govornica brez sredstev za izpolnjevanje zahtevnejših nalog). Sociolekt pride najbolj do izraza v nezahtevnih žanrih, ki govorceu dovoljujejo neovirano izražanje osebne individualnosti (intimni ali prijateljski pogovor, oštevanje, opravljanje, prepir, vzgoja otrok, zasebno dopisovanje (pošta,

e-pošta, listki, šale, opisi pripetljajev, internetni klepet ...)), medtem ko zahtevnejši žanri zahtevajo večjo ali manjšo potlačitev individualnosti (Skubic 2001, 216).

Pisec spletnih komentarjev bo prevzel na spletu drugačno identiteto kot v resničnem življenju in bo lahko uporabljal tudi drugo vrsto jezika. Za današnji čas, ko se naglo povečuje vloga znanja in hitro spreminjajo vrste potrebnih spretnosti, je značilna vse večja **destabilizacija družbene identitete** posameznikov. Od posameznika se terja ne le hitro prilagajanje, temveč tudi kreativno poustvarjanje identitete v družbi. Posameznik si pušča vedno več identitetnih vrat odprtih sinhrono, in nenehno raziskuje različna področja. Pričakovali bi, da bi bil standardni jezik zaradi svoje nevtralnosti idealni medij za tako menjavanje identitet, vendar praksa kaže, da se to nikjer v svetu ne dogaja. (Skubic 2001, 218).

Standardni jezik (Slovenski pravopis 2003) je namenjen za »tiskana besedila vseh vrst, pa tudi za javno ustno sporočanje (za predavanja; slovesnejši govor, pridigo, nekatere vrste dramatike in recitacij)«. Pomembna dejavnika sta torej pisnost in javnost. (Skubic 2001, 219).

Iz same družbeno-jezikovne funkcionalnosti standardnega jezika torej izhaja, da standardizacija nujno »daje intelektualnim ali racionalnim jezikovnim sredstvom prednost pred emotivnimi, pisnim oblikam pred govornimi, formalnim pred neformalnimi« (Starý v Skubic 2001, 220).

Jezikoslovni termin sociolekt uporablja Skubic v svojih teorijah namesto nekaterih tradicionalnih opredelitev v okviru socialnih zvrsti in ga razume kot jezik skupnosti, namenjen manj uradni komunikaciji, ki ne ovira njenega individualnega izražanja oz. »model za vsakdanjo praktično sporazumevalno komunikacijo« (2001, 212). Najpogosteje pride do izraza med zasebnimi pogovori s prijatelji, intimnim dopisovanjem, internetnim klepetom.

Skubic deli sociolekte v tri osnovne skupine:

- **kultivirani sociolekti** se najbolj približujejo standardni izreki. Kultiviran sociolekt je najboljša izbira za govorce, ki so se preselili in ne želijo biti povezani s svojo prvotno govorico, čeprav se z novo govorico popolnoma ne identificirajo. Značilen je tudi za govorce, ki so se družbeno povzdignili, ali za »jezikovno negotove« skupine. Značilnost kultiviranega sociolekta je **hiperkorektnost**, z njim Labov označuje fenomen, ko »govorci iz nižjega srednjega razreda prehitijo skupino z najvišjim statusom v svoji težnji po rabi oblik, ki veljajo za pravilne in primerne za formalne sloge« (Labov v Skubic 2001, 216). To ni edina značilnost govora prestižnih

družbenih skupin. Njihov posebni status jih usmerja tudi k dodatnemu zaznamovanju visokega sociolekta s (pretežno) izposojenimi prvinami, ki jih v zgoj standardnem jeziku ni.

- **obrobni sociolekti** so govorica nižjega družbenega sloja. Njihovi nosilci sicer spoštujejo vlogo standardnega jezika, ampak so zelo zvesti svojemu sociolektu. Obrobni sociolekti so močno geografsko razčlenjeni, včasih medsebojno nerazumljivi, njihova skladnja je domnevno preprostejša. Razlikujemo tri vrste obrobnih sociolektov: podeželski, mestni in priseljski.
- **ekscesni sociolekti** so interesne govorice, kot so sleng, žargon in argo. Z njim označuje vrste jezika, s katerim govorci zavzemajo distanciran ali kritičen odnos do dominantne družbene skupine. Izbrana jezikovna sredstva ponazarjajo ta odnos na provokativen način, predvsem z rabo neologizmov, izposojenk in vulgarizmov. V nasprotju z obrobni sociolekti ne priznavajo primata standardnega jezika, ker se »štejejo« za posebne. Tak jezik zasledimo v spletnih komentarjih, kjer je sporazumevanje na zelo nizki ravni, kar pripomore tudi anonimnost komentiranja (Skubic 2003, 298–303).

Michelizza (2015, 83) opozarja, da na eni spletni strani sobivajo zelo različni sociolekti, saj je treba upoštevati dejstvo, da avtor zapisanega na spletni strani pogosto ni en sam, po drugi strani pa se lahko značilnosti jezika posameznega avtorja spreminjajo tudi znotraj spletne strani, glede na to, ali piše objavo na blogu ali komentira članek.

Praktičnosporazumevalni jezik ima v okviru funkcijskih zvrsti osrednji položaj, ker kot omenja Toporišič (2004, 28), se v njega rodimo in iz njega zatem pasivno osvajamo ostale tri vrste. Gre za jezik navadnih, neuradnih, zasebnih pogovorov v družinskem krogu ali med prijatelji, preprostih pripovedi o vsakdanjih dogodkih, pisem, dopisov, vabil, obvestil, navodil, nasvetov. Zato se v takšni komunikaciji uporablja besedni zaklad, ki je vsem znan, skladnja je preprosta, nezapletena.

3.4 Govorjenje ali pisanje

Spletna besedila, med njimi tudi spletni komentarji velikokrat kažejo tudi pogovorno strukturo in izbiro zvrsti, ki je značilna bolj za govorno kot pa za pisno komunikacijo. Zavedati se moramo, četudi govorimo o približevanju govorni formi, še vedno razlik med govorno in internetno komunikacijo. V izboru možnosti, ki jih lahko uporabnik vključi hkrati, izgublja pomen temporalni vidik, vse večjo vlogo pa dobiva specialna organizacija – internet (Javornik v Kranjc 2003, 437).

Tabela 3.1: Razlike med govorno in pisno komunikacijo

Govorna komunikacija	Pisna komunikacija
1. Govor je časovno vezan, dinamičen, minljiv. Je del interakcije, v kateri sta oba udeleženca običajno prisotna in govorec ima v mislih določenega naslovnika (ali več naslovnikov).	Pisanje je prostorsko omejeno, statično in trajno. Pisec in naslovnik običajno nista prisotna v istem prostoru. Pisec pogosto ne ve, kdo je naslovnik.
2. Med tvorjenjem in sprejemom sporočila ni časovnega zamika. Spontanost in hitrost govora onemogoča vnaprejšnje kompleksno načrtovanje. Razmišljanje med oblikovanjem sporočila spodbuja ohlapno konstrukcijo, ponavljanje, preoblikovanje, samokorekture. Intonacija in pavze razdelijo dolge izreke v obvladljive kose, a meje med stavki so pogosto nejasne.	Med tvorjenjem in sprejemom sporočila je vedno časovni zamik. Pisci besedila morajo pričakovati probleme in učinke, ki nastanejo, ko njihov jezik berejo in interpretirajo različni naslovniki v različnih časih in prostorih. Pisu besedila pisanje omogoča ponavljajoče branje in podrobno analizo, spodbuja razvoj skrbne organizacije in trdne ekspresivnosti. Deli besedila (stavki, odstavki) so enostavno prepoznavni zaradi ločil in členjenja.
3. Udeleženci so v neposredni interakciji »iz oči v oči« in se tako lahko zanesejo na neverbalna sredstva, kot so obrazna mimika in kretnje in si z njimi razložijo pomen. Govorci uporabljajo besede, ki se neposredno nanašajo na situacijo (deiktični izrazi <i>to, zdaj, tukaj</i>).	Udeleženci komunikacijskega procesa zaradi pomanjkanje vizualnega stika težje razvozljajo kontekst. Med piscem in naslovnikom ni takojšnjega odziva. Zato se v pisni komunikaciji izogibamo uporabi deiktičnih izrazov.
4. Veliko besed in konstrukcij je značilno za neformalni govor. Normalni so dolgi usklajeni stavki in pogosto so kompleksni. Pojavlja se nesmiselno besedišče, opolzke besede, sleng, ki se ne pojavlja v pisanju.	Nekatere besede in konstrukcije so značilne za pisanje, kot so primeri podrednosti v istem stavku, dovršeni uravnoteženi skladijski vzorci in zelo dolgi stavki, ki so prisotni v pravnih dokumentih. Nikoli ne izgovarjamo izrazov, kot so dolga imena za kemične spojine.
5. Govor je primeren za družabne in fatične funkcije, kot so vsakodnevna srečanja in nenačrtovane situacije. Zaradi odtenkov, ki so izraženi s poudarki in intonacijo v jeziku ter spremljajočimi neverbalnimi sredstvi, je primeren za izražanje družbenih razmerij in osebnih mnenj.	Pisanje je primerno za zapis dejstev, izražanje idej, pomnenje in učenje. Zapisane dokumente je lažje hraniti in skenirati, tabele izražajo odnose med stvarmi, zapiski in sezname omogočajo okrajšave. Besedilo lahko bere prejemnik, kot mu najboljše ustreza.
6. Pri govorjenju imamo možnost premisliti, kaj bomo izrekli, lahko začnemo znova, kaj dodamo. Izrečenih napak ne moremo popraviti, zato mora govorec sprejeti posledice. Prekinitve in »govorjenje eden čez drugega so pogoste«.	Napake in druge nepravilnosti v pisanju lahko kasneje popravimo, ne da bi bralec sploh za to vedel. Prav tako v končnem izdelku ne bodo opazne prekinitve v pisanju.

<p>7. Posebne značilnosti govora, kot so odtenki v intonaciji, glasnost govora, tempo, ritem, pavze in toni glasu, ne morejo biti uspešno prenešeni v pisano besedilo.</p>	<p>Posebne značilnosti pisanja so strani, odstavki, velike črke, prostorska organizacija in nekatera ločila. Nekaj grafičnih konvencij je povezano z govorjenjem (intonacijo), kot so vprašaji in ležeče črke (za poudarek). Urnikov, grafov, kompleksnih formul ni mogoče učinkovito prebrati, ampak morajo biti predstavljeni vizualno.</p>
--	---

Vir: Povzeto po Crystal (2006, 26–29).

Nekatere lastnosti pisanja in govorjenja so skupne, druge različne. Pisani jezik uporablja več pasivov kot govorjeni jezik. Uporablja tudi daljšo in bolj zapleteno zgradbo, vsebuje daljše besede in bolj bogato besedišče. Pisani jezik uporablja ločila v primerih, ki niso enakovredni uporabljeni intonaciji v govorjenem jeziku.

V govorjenem jeziku ima priprava govora več faz tvorjenja: konceptualizacija (priprava sporočila, ki se bo prenesla) in formulacija (sprememba sporočila v jezikovno obliko).

Govorjeni in pisni izgovor sta očitno različna, medtem ko so nekateri vidiki konceptualizacije skupni obema modalitetama (Cleland, Pickering 2006, 186).

Podobno lahko pronicanje govorne forme opazujemo še v drugih tipih internetnih besedil, npr. elektronski pošti in klepetih, to je pogovorih, ki nastajajo na medmrežju.

Tudi za elektronsko pošto je značilno približevanje govorjenemu jeziku – v elektronskem pismu se pojavlja skladnja, ki je značilna za govorno komunikacijo, deikti, okrajšave; pogoste so značilnosti, ki jih v klasičnih pismih ni (Kranjc 2003, 438).

Vedno je bilo jasno, da niti govorjeni niti pisani jezik nista enoten pojav. Dejstvo je, da ne drži, da obstaja samo en jezik, ki ga ljudje govorijo, in drugi, ki ga pišejo. Oba modela dovoljujeta različnost stilov. Kljub temu je velik del prekrivanja med govorjenjem in pisanjem v tem, da so nekatere vrste govorjenega jezika zelo podobne pisanemu jeziku in nekatere vrste pisanega jezika govorjenemu (Chafe in Danielewicz, 1987).

Podobno pravi tudi Crystal, da mrežna govorica ni identična ne govoru ne pisanju, ampak selektivno in prilagodljivo ponazarja lastnosti obeh. Mrežna govorica je videti kot pisani jezik, ki je bila »povlečen« v smeri govora, ne pa kot govorjeni jezik, ki je zapisan (Crystal 2006, 51).

Pisci spletnih komentarjev v elektronskem mediju pišejo z značilnostmi govornega in pisnega jezika, ki jih prilagodijo individualnim komunikativnim potrebam (Davis in Brewster v Crystal 2006, 51).

Mrežni govorniki manjkajo lastnosti govora, kot so govornica telesa in osebni prostor človeka ter nedostopnost prozodičnih lastnosti (pavza, intonacija, poudarek, glasnost in hitrost govora). Tako je mrežna govornica odklon od govora. Wallace (1999) pravi, da je ta omejitev glavni razlog, zakaj lahko pisci spletnih komentarjev z lahkoto lažejo in jim to tudi uspeva. V komunikaciji iz »oči v oči« lahko le najbolj izurjeni lažnivci zakrijejo svojo izrazno ekspresijo in ton glasu (Wallace v Crystal 2006, 43).

Tudi t. i. spontana spletna sporočila lahko vključujejo elemente predpriprave, pavzo, razmislek med pisanjem in miselno preverjanje pred pošiljanjem, kar ni značilno za vsakodnevni pogovor (Crystal 2006, 43).

Nekatere lastnosti govornega jezika so prisotne tudi v spletnih komentarjih, na primer kratka zgradba, ponavljanje fraz in ohlapna stavčna struktura. Primanjkujejo pa jim glavne lastnosti govornega jezika, ki kažejo na spontanost, zlasti uporaba odzivnih znakov (m, mhm, uh-huh) in komentarnih stavkov (a veš, a vidiš) (Crystal 2006, 43).

Tudi Cleland in Pickering omenjata, da čeprav imata govornji in pisani jezik enako ali zelo podobno slovnico, lahko ljudje uporabijo enako slovnico dvakrat, enkrat za pisno tvorjenje in enkrat za govorno (Cleland in Pickering 2006, 186).

Govornji jezik ima **svežino**. Z leti se spreminja izraz za dobro in zaželjeno (kul, super). Svežina besedišča ni toliko prisotna v pisnem jeziku, kjer je pomembna stvar imeti stalno zalogo veliko različnih elementov izbire. Govornji jezik postane bolj bogat skozi stalno spremembo omejenega področja izbire, pisani jezik doseže to z razširitvijo te izbire (Chafe, Danielewicz, 1987).

V besedilih komentarjev na novinarskih portalih lahko zaznamo jezikovne vzorce, drugačne od tistih, ki so tipični za tradicionalna pisna besedila. Taki jezikovni vzorci se kažejo skozi neposredno naslavljanje drugih udeležencev, sredstva sprotnega tvorjenja besedil in rabo neformalnih besed, saj avtorji skozi nenehno interakcijo z drugimi udeleženci utrjujejo svojo identiteto, gradijo samopodobo in razkrivajo svoj odnos do zunajjezikovne realnosti. Tovrstni jezikovni vzorci so tradicionalno značilni za govornji diskurz, zato se je besedil računalniško

posredovanega pisnega komuniciranja (CMC) prijela stereotipna oznaka hibrida med govorjenimi in pisnimi besedili (Zwitter Vitez in Fišer 2015, 87).

Angleške raziskave v zadnjem desetletju kažejo, da računalniško posredovano komuniciranje (tudi spletni komentarji) kaže tako govorjene kot pisne lastnosti jezika. Sinhrono (sočasno) komuniciranje je bolj podobno govoru kot asinhrono (Baron 2000). Veliko lastnosti si delita oba komuniciranja: emotikoni, krajšave (lol), rebus pisanje (c u za 'see you') in nagibanje h govorjeni neformalnosti (Baron v Danet in Herring 2007, 12).

3.4.1 Hitrost

Človek, ki najhitreje tipka, se ne more približati spontanosti in hitrosti govora, ki v pogovoru izurjeno uporabi pet ali šest zlogov na sekundo (Crystal 2006, 36).

Čeprav pisec komentarja hitro tipka, se mu lahko pripetijo tipkarske napake.

3.4.2 Neverbalna sredstva ali emotikoni

Emotikoni ali smajliji (smeški) so parajezik interneta. Zavestno morajo biti dodani k besedilu. Njihova odsotnost ne pomeni, da uporabniku manjka čustev. V komunikaciji »iz oči v oči« se bo lahko nekdo večkrat nasmejal ob različnih pripombah in bo učinek opažen. V mrežni govorici bo emotikon za nasmešek dodan samo ob eni pripombi, čeprav bo govorec občutil čustvo večkrat. Ni nujno, da se oseba sploh smeje, ko pošlje nasmešek. Na primer, koliko ljudi se naglas smeje, ko pošlje lol (laughing out loud ali smejati se na ves glas) (Crystal 2006, 37).

Mrežni govorici primanjkuje obrazna mimika, geste, govorica telesa, ki so kritične v izražanju osebnih mnenj in drž v ohranjanju družbenih odnosov (Crystal 2006, 38).

To omejitev so zgodaj opazili v razvoju jezika interneta in je vodila k predstavitvi emotikonov (ime je prišlo iz Emote, ki pride iz MUD-ov to convey actions).

To so kombinacije znakov tipkovnice, ki so oblikovani zato, da pokažejo čustva, ki jih v resničnem življenju razberemo s človekovega obraza. Tipkani so v vrstnem redu ene same linije in postavljeni po končnem ločilu stavka. Skoraj vsi so brani v vse smeri (Crystal 2006, 38–39).

Dva osnovna tipa izražata **pozitivno ekspresivnost ali negativnost**.

:) ali : (

Emotikoni oziroma smeški imajo drugo vlogo kot razločitev. Pogosto imajo zgolj pragmatično vlogo – so opozorilo naslovniku, da je pošiljatelj zaskrbljen glede učinka stavka (Crystal 2006, 41).

4 IGRA Z JEZIKOM

Pisci spletnih komentarjev morajo biti inovativni v izražanju svojih mnenj in zapisu značilnosti pogovora.

Reprezentiranje pogovora, zapis pogovorne forme v pisanju pomeni, da morajo biti pisci inovativni v jezikovnem smislu. Te inovacije morajo tudi širiti naprej. Razvile so se posebne jezikovne značilnosti, ki nadomestijo parajezikovne in prozodične značilnosti, dejanja in geste (Werry v Merchant 2001, 7).

Patricia Wallace priporoča povečano uporabo komentarnih stavkov za izboljšanje elektronskega razmerja. Sproščenost in toplino govora se lahko v elektronskih besedilih približa s pogovorno slovnico in besediščem (cool, kul) in pripravljenostjo predstaviti igro z jezikom (Crystal 2006, 44).

Kreativnost v jeziku je prepletena z namenom (sporočilom). Biti kreativen ne pomeni samo usmerjanje k cilju, ampak gre tudi za človeški proces in je tudi stvar besedila (Lewin-Jones 2012, 71).

Crispin Thurlow (v Lewin-Jones 2012, 71) je dejal, da je kreativna praksa motivirana s pragmatičnimi potrebami udeležencev kot z njihovimi namernimi poskusi igranja z jezikom, s črkovanjem, ločili in slovnico.

Uporabniki preudarno upravljajo s svojo on-line identiteto in kako hočejo biti opaženi, kjer predstavlja jezik bistven kulturni kapital v utrjevanju identitete (Barton/Lee v Lewin-Jones 2012, 71).

Povedali smo že, da na internetu povsem sami konstruiramo svoje on-line identitete in predstavimo sebe tako, kot sami želimo (Praprotnik 2003, 146).

Pisci spletnih komentarjev so igrivi z emotikoni, z ironijo, uporabo nesramnega jezika, akronimi, krajšavami in posnemanjem govorne forme. Najbolj pomembna funkcija krajšav in akronimov je prihraniti si čas in energijo ali oboje. Motivacija za vključitev akronimov v spletno komuniciranje je z sociolingvističnega vidika želja po vključitvi v mrežno skupnost. »Z uporabo slenga pokažeš, da si del genga (skupine)« je David Crystal opisal vlogo jezika skupine. Akronimi so kot sleng v pogovoru iz »oči v oči« ali pisnem jeziku, način za članstvo v on-line skupnosti (Crystal v Zaverukha, 2013).

4.1 Krajšave

Krajšave niso novodoben pojav, saj jih je uporabljal že Cicero (Kompara 2009, 96).

Postale so del našega vsakdana, nekaj, kar se je zasidrilo v naša življenja, kar je v splošni rabi. Nastajajo dnevno, nekatere ostanejo za vedno, npr. Nama, druge čez čas počasi izginejo iz rabe in nanje pozabimo. Dejstvo je, da so hitro rastoči problem, prisotne v vsakem jeziku. Zaradi hitre dinamike jim slovarji v knjižni obliki s težavo sledijo (Kompara 2009, 96).

Različni tipi okrajšav so ena od glavnih značilnosti mrežne govorice. Akronimi so tako pogosti, da so deležni že kritike (Crystal 2006, 89).

Nekatere okrajšave, ki izvirajo iz ene razmere (posebna klepetalnica), so se razširile tudi drugam. Klepetalniški akronimi – besede sestavljene iz začetnih črk besed, kot je na primer LOL (Laughing out loud), zasledimo tudi v drugih razmerah (Crystal 2006, 86).

Po Toporišičevi Enciklopediji slovenskega jezika (1992) je kratica definirana kot beseda, nastala iz sklopljenih krnov večbesedne zveze, npr. OF iz O+F. Sčasoma se občutek za kratičnost lahko izgubi (prim. laser). Sopomenka kratice je akronim. Krajšava je definirana kot vse, kar je okrajšano, simbolno ali kratično, npr. *nam*.(namesto).

Rode je podal prvi podrobnejši poskus opredelitve okrajšav. Deli jih na krajšave, okrajšave in kratice. Okrajšave se pišejo z malimi črkami in za njimi stoji pika, ko jih preberemo, pa jih vedno izgovorimo v celotni, tj. neokrajšano, npr. l. beremo kot leto. Kratice se pišejo z velikimi črkami in brez pik in jih pri branju ne razvezujemo, torej ne izgovorimo celega neokrajšanega besedila. Med krajšave ne sodijo znamenja, simboli in okrajšanke (Rode v Kompara 2009, 97).

Merchant Guy (2001) krajšave deli na:

- uporaba emotikonov (nečrkovni znaki), ki ponazarjajo čustva :)
- krajšave, ki so sestavljene iz začetnih črk besed (btw –by the way)
- fonetična reprezentacija z uporabo črk in števil (GR8 great)
- fonetično črkovanje

4.2 Velike in male črke

Uporaba velikih črk se zelo spreminja. Večina interneta ni občutljiva med velikimi in malimi črkami, kar vodi v naključno rabo velikih črk ali pa sploh ne. Povsod prevladuje težnja k uporabi malih črk. Princip 'prihranite udarec po tipkovnici' je pogosto uporabljen v elektronski pošti, sms sporočilih, klepetalnicah in virtualnem svetu. Celi stavki so lahko tvorjeni brez velikih črk ali ločil (Crystal 2006, 90).

Vsesplošna uporaba malih črk pomeni, da je katerakoli uporaba velikih črk močno zaznamovana oblika komunikacije. Sporočila, pisana z velikimi črkami, so mišljena kot kričanje in se jim najpogosteje izogibamo.

Na velike črke opozarja tudi Gorjanc v povezavi s sovražnim govorom v spletnih forumih. Same velike tiskane črke res zaznamujejo kričanje, vendar je potrebno upoštevati možnost, da avtor besedila ni navajen takšnega komuniciranja in pravil spletnega bontona ne pozna (Žist v Michelizza 2015, 112).

4.3 Ločila

Uporaba ločil je minimalistična v večini situacij in popolnoma odsotna v elektronski pošti in klepetih. Za Naomi Baron so ločila odsev tega, kako pisci vidijo ravnotežje med govorjenim in pisanim jezikom. Veliko je odvisno od osebnosti; nekateri uporabniki elektronske pošte so natančni pri ohranitvi tradicionalnih ločil. Ostali jih uporabljajo, ko jih morajo, da se izognejo dvoumnosti. Nekateri jih sploh ne uporabljajo zaradi hitrega tipkanja ali pa se ne zavedajo posledic dvoumnosti (Crystal 2006, 94–95).

Slovenski pravopis (2003) pravi, da ločila zaznamujejo tonski potek, premore, vrste stavkov, povedi. Prav tako zaznamujejo okrajšave besed in besedila, vrstilnost števnikov, kratnost prislovov, zapisanih s številkami.

Po drugi strani se je povečala uporaba simbolov, ki niso normalno del tradicionalnega sistema ločil, kot je npr. #.

Nenavadne kombinacije ločil se lahko pojavijo, da izrazijo premor, izpust. To so predvsem tropičje (...), v poljubnem številu ponovljeni vezaji (---) ali ponovljena uporaba vejic (,,,). (Crystal 2006, 95).

Veliko raziskovalcev (Dobrovoljc, Jakop, Orel, Verovnik, Zupančič) je ugotovilo, da se vejica v spletnih besedilih pogosto opušča, uporaba je poljubna ali pa napačna (Michelizza 2015, 125).

4.3.1 Uporaba tropičja

Za zamolk oziroma nedokončano misel ali premore v besedilu lahko zasledimo rabo tropičja oziroma poljubnega števila pik. Orel opaža, da lahko tri pike nadomeščajo druga (ne)končna ločila (Orel v Michelizza 2015, 124).

4.3.2 Pretirana raba ločil

Poudarek ali odnos je lahko rezultat v pretirani ali naključni uporabi ločil, kot so !!!!!!! ali ????. Tudi nenavadne kombinacije ločil se lahko pojavijo na koncu stavka: Is this true a Yahoo!? Vse to lahko najdemo v neformalnem pisanju (Crystal 2001, 95).

4.3.3 Pomišljaj

Dvodelni pomišljaj loči vrinjeni stavek od drugega dela povedi (Slovenski pravopis 2003).

Enodelni pomišljaj namesto vejice poudarjeno ločuje kakšno besedo ali misel stavka ali pa kaže na nasprotje posameznih stavkov iste povedi.

4.3.4 Narekovaj

Narekovaj ima dvojno vlogo, saj označuje citiranje besedila ali pa se je v spletnih komentarjih uporabljal za čustveno zaznamovanost.

4.4 Nestandardno črkovanje

Z nestandardnim črkovanjem pisci nadomeščajo ton in intonacijo glasu v pogovoru.

Pisci na internetu so prisiljeni biti inovativni, tako da pisanje opravi vlogo govora. Ker ni prisotno srečanje iz »oči v oči«, morajo kontekstualno in paralingvistično informacijo nadomestiti z novimi ikoničnimi in simboličnimi navadami, da bi lahko opisali resnost,

poudarek, presenečenje, razburjenje (Merchant 2001, 2). Pri nestandardnem črkovanju gre za posnemanja govora oziroma zapis govornega jezika.

4.5 Žalitse

SSKJ opredeli žalitev kot: **žalítev** -tve ž (ī) glagolnik od žaliti: biti kaznovan zaradi žalitve uradne osebe; besedna žalitev; huda, nesramna žalitev; pogoste žalitve / žalitev časti, ugleda / to je žalitev Boga // kar koga žali: zavrnitev darila bi bila žalitev; preslišati, ekspr. požreti žalitev; maščevati se za žalitve

Glagol žaliti je definiran v SSKJ kot: žalíti in žalíti -im nedov. (ī á ā) 1. *delati, govoriti kaj, kar prizadeva čast, ugled koga*: ima priče, da so ga žalili; žaliti uradno osebo; žaliti koga z nedostojnimi vprašanji / žaliti čast, dobro ime koga; žaliti spomin umrlega / kot opravičilo oprostite, nisem vas hotel žaliti // z nevljudnostjo, nespoštljivostjo povzročati čustveno prizadetost koga: tako govorjenje, ravnanje nas žali; posmehovali so se mu, a njega to ni žalilo 2. ekspr. *biti v neskladju z moralnimi normami glede česa*: to žali čut za pravičnost; tako ravnanje žali javno moralo / to žali pamet, resnico // biti v neskladju z estetskimi normami glede česa: stavba žali estetski čut; v tem ni ničesar, kar bi žalilo okus; neubrano petje žali posluh; prevod žali uho

Potencialno razžalilno moč prikazuje preglednica, v kateri so zajeti jezikovni izrazi, prikazani v srednjem stolpcu (Stil: stopnja zaznamovanosti jezikovnega sredstva). Ta sredstva so razvrščena stopnjevalno od 1 do 11, s čimer se razume, da je izrazitost stilne vrednosti največja na začetku (1–3) in se manjša do sobesedilno odvisne, za katero je poleg stilne potrebna tudi besediloslovna in druga tudi pragmatična razčlemba (11).

Tabela 4.2: Razžalilna moč jezikovnih sredstev

Indic namena	Stil: Stopnja zaznamovanosti jezikovnega sredstva
1.–3. indic je nesporen	1. Po definiciji zaničljivi leksemi (vulgarizmi, zmerljivke in prostaški izrazi): <i>kurbir, pezde, rit ...</i> 2. Nizke besede (slabšalne z enim od pomenov): <i>gnida, driska, gobec ...</i> 3. Slabšalne besede: <i>čvekati, gobezdati – 'govoriti', pokveka – 'invalid'</i>
4. indic je sicer nesporen, obstaja pa tudi v izvenbesedilnih prvinah	4. Ekspresivne besede, ki izražajo govorčev odklonilni odnos do izraženega samo v določenih zvezah: <i>XY se je pririnil v vodstvo stranke</i>
5.–6. indic se lahko zastira z izrazi za enkratno uporabo (hapaksi)	5. Zaničljivi vzdevki (samostojni ali ob imenu), s katerimi se zaničljivo (zafirkljivo) namiguje na značajske ali telesne značilnosti osebe: <i>Peter Glažek, Pohotni Jaka, Tone Trdonja.</i> 6. Besede hapaksi, ki ne označujejo obstoječega predmeta, so potencialno žaljive v določeni sporočanjški okoliščini: <i>šprunga.</i>
7. indic se zastira z napačnim razumevanjem stroke	7. Preneseni pomeni medicinskih izrazov iz diagnostike duševnih in telesnih bolezni: <i>debil(než), imbecil, idiot, psihopat, shizofrenik, paranoik ...</i>
8. zastiranje z drugo vrednostjo manjšalnih leksemov	8. manjšalnice v sobesedilnem nanašanju na prvine dejanskosti: <i>pilotek (o odrasli osebi po poklicu pilot)</i>
9. kot 5,6	9. Ekspresivna opisna poimenovanja, zasnovana na primerljivosti pomenov (metafora): <i>duševni maloposestnik</i>
10.–11. Velika zastrtost indica je sorazmerna z močjo njegovega zanikanja	10. Besedne igre in predelave osebnih imen in priimkov, v katerih lahko prizadete osebe razpoznajo sebe ali s seboj povezano okoliščino: <i>pogumen mož – poguben mož; Rotar – Rovtar</i> 11. Ostra ironičnost, sarkazem, prilike, poosebitve ipd., tj. obrati, pri katerih se stopnja razpoznavnosti določene osebe ne dokazuje z nanašanjško močjo besed, ampak z drugimi miselnimi postopki (paralelizmi, primerjavami, izključevanji itd.)

Vir: Korošec (2002, 16).

4.6 Sovražni govor

Ena izmed značilnosti spletnih komentarjev pod novinarskimi prispevki je porast sovražnega govora. Sovražni govor lahko opredelimo kot izražanje, ki zmerja, žali, ustrahuje ali spodbuja k nasilju, sovraštvu ali diskriminaciji, in sicer na podlagi rase, etničnega izvora, religije, spola, fizičnega stanja, invalidnosti, spolne usmerjenosti, političnega prepričanja (Erjavec in Poler Kovačič 2012, 191).

Teršek opredeli sovražni govor kot ustavnopravno kategorijo, ki izraža sovražnost ali diskriminatorne predsodke na račun osebnih okoliščin, kot so rasa, vera, etnična pripadnost, nacionalnost, spolna usmerjenost in fizična ali mentalna hendikepiranost (Teršek v Milosavljević 2011, 116).

Komentarji pod spletnimi novinarskimi prispevki vsebujejo več sovražnega govora kot pisma bralcev, in sicer zato, ker je lažje preprečiti objavo sovražnega govora v pismih, medtem ko uredniki na spletu namerno dopuščajo njegovo objavo, saj ga dojemajo kot sredstvo ohranjanja starih in pridobivanja novih uporabnikov novičarskega spletnega medija (Erjavec in Poler Kovačič 2012, 193).

Po mnenju nekaterih urednikov pisci, še zlasti tisti, ki pripadajo mlajši in srednji generaciji, raje kot pisma bralcev izberejo pisanje komentarjev na spletu zaradi anonimnosti, hitrejše objave in večje samostojnosti pri pisanju (Erjavec in Poler Kovačič 2012, 192).

Erjavčeva in Poler Kovačičeva (2012, 195–198) delita pisce komentarjev s sovražnim govorom v štiri skupine:

- **vojaki** uporabljajo vojaški diskurz; napadajo tiste, ki so posredno ali neposredno obravnavani v novinarskih prispevkih, novinarje, ki pišejo novinarske spletne prispevke in druge pisce komentarjev, s katerih prepričanja in obnašanjem se ne strinjajo. Ustvarjajo bipolarno delitev medijev, novinarjev in piscev komentarjev kot tudi slovenske družbe na »naše« in »njihove«. Boj na internetu razumejo zgolj kot podaljšek boja v pravi politiki in širšega kulturnega boja;
- **verniki** so samoorganizirani in zvesto sledijo svojim političnim in ideološkim vzornikom. Tudi njihov ključni motiv je izpolnitev poslanstva. Večina vzdevkov ima določen pomen, kot na primer »kapitan« in »pravični«. Podobni so vojakom, saj imajo

bipolaren pogled na svet. Ne dopuščajo drugačnega pogleda in napadajo vsakogar, ki je drugačen;

- **igralci** nimajo jasno profiliranih vrednot in prepričanj. Želijo se le zabavati s poniževanjem drugih. Vznemirjenje in zabava sta njihova glavna motiva sovražnega govora. Trdijo, da njihove besede niso sovražni govor, ampak šala;
- **nadzorniki** izražajo sovražni govor, da bi pozornost usmerili k družbenim problemom. Motivirajo jih družbene neenakosti. Pri njih lahko opazimo odprtost in tolerantnost do različnih skupin. Vidni sta tudi v njihovi pripravljenosti, da na podlagi argumentov spremenijo stališče. Ta skupina je edina, ki priznava, da uporablja neprimeren način komuniciranja.

Sovražnost namreč v osnovi ni lastnost jezikovnih sredstev, ampak njihovih uporabnikov, kar pomeni, da je jezikovnim sredstvom lahko pripisana zgolj kot funkcija oziroma sporočanja vloga v konkretnem sobesedilu in širšem zunajjezikovnem kontekstu (Kalin Golob in Červ 2012, 154).

Velik pomen metaforiki kot prvini sovražnega govora daje že Lillian z raziskovanjem seksističnega diskurza kanadskega neokonzervativnega avtorja Gairdnerja in se zavzema za vključitev tovrstnega diskurza med sovražni govor. Ob metaforiki poudarja za analizo prvin sovražnega govora še izbiro leksike, široko razumljeno tranzitivnost v smislu, da so zelo tranzitivne tiste povedi, ki imajo živi subjekt, ki je vršilec dejanja, zadevajočega objekt (Kalin Golob in Červ 2012, 152).

Dodatno razsežnost je sovražni govor dobil z novimi oblikami komuniciranja po elektronski pošti in spletu (forumi, socialna omrežja, klepetalnice, komentarji). Nastale so nove možnosti spletnega komuniciranja, ki jih spodbuja dojemanje spletne anonimnosti in odsotnost splošno sprejetih normativnih okvirov. Če je identiteta jasna in javna (npr. spletna socialna omrežja), je spornega komuniciranja bistveno manj (Vehovar in drugi 2012, 172).

Tudi uredniki spletnih portalov se strinjajo, da anonimnost krepi pojav sovražnega govora in da so različne oblike registriranja prispevale k zmanjšanju na njihovih portalih (Milosavljević 2012, 127).

Vehovar in drugi (2012, 174) razčlenijo sporne oblike komuniciranja v tri kategorije:

- Največji delež spornega komuniciranja so označili kot **družbeno neprimerni govor**. To so kletvice, žalitve, vulgarizmi in druge oblike družbeno nezaželene, nespodobne in nemoralne rabe jezika.
- Sledi javno spodbujanje sovraštva, nasilja ali nestrpnosti, ki se preganja po uradni dolžnosti. Gre za najožji segment spornega komuniciranja, ki opredeljuje **sovražni govor**, trenutno ga ureja 297. člen Kazenskega zakonika.
- Primere, ko je sporno komuniciranje mogoče obravnavati na osnovi neke druge pravne podlage (izven 297. člena Kazenskega zakonika), so označili kot **družbeno nesprejemljivi govor**. Pri tem gre lahko za zaščito javnega interesa na specifičnih področjih (npr. medijska zakonodaja), večinoma pa gre za potencialne civilne tožbe na predlog prizadete stranke (npr. ogrožanje varnosti, razžalitve zoper čast in dobro ime).

5 METODOLOGIJA

Raziskovalni problem izhaja iz tega, da na uporabo jezika v spletnih komentarjih vpliva nov medij, mrežna govorica. Sam medij ima določene omejitve, saj skušajo pisci spletnih komentarjev ubesediti čustva, zapisati govor. Pri tem jim pomagajo ključne značilnosti računalniško posredovanega komuniciranja, kot so krajšanje, tematika, ki sproža odzive, interaktivnost in družbene vloge. Zanimale me bodo jezikovne izbire v spletnih komentarjih. Kranjčeva (2003, 436) pravi, da z namenom, da bi pri naslovniku dosegli učinek, tvorci ne izbirajo sredstev. Internet zaradi svoje tehnične narave nudi veliko možnosti – od verbalnega do neverbalnega jezika. Za spletne komentarje je značilna anonimnost, ki pripomore h osvoboditvi komentatorja in prispeva k žaljivemu pisanju. Po drugi strani pa ima občinstvo možnost postati aktiven udeleženec v ustvarjanju in razširjanju novic in informacij (Bowman in Willis v Hermida in Thurman 2007, 4). Aktivna participacija internetnih uporabnikov, ki pišejo spletne komentarje, se je povečala tako v številu posameznikov, ki izražajo svoje mnenje kot v raznovrstnosti mnenj izraženih v javni sferi (Ürper in Čevikel 2014, 487). Odstopanje od pravopisnih pravil je ena od značilnosti jezika v elektronskih besedilih.

V analizi bom uporabila kvalitativno metodo analize vsebine spletnih komentarjev na dveh spletnih portalih, in sicer RTV Slovenija in Žurnal24. Oba sta značilna spletna medija, kjer so lahko bralci aktivni na različne načine. Spletni portal RTV Slovenija ima mesečni doseg več kot pol milijona različnih uporabnikov, kar ga uvršča med najbolj obiskane slovenske spletne

portale. Portal, ki deluje od leta 1995, ponuja dnevne informacije o dogajanju v Sloveniji in po svetu ter vsebine s področja športa, kulture, zabave in popotništva (RTVSLO). Portal Žurnal24 je eden izmed najbolj obiskanih medijskih portalov v Sloveniji, saj ga obiše tristo tisoč uporabnikov na mesec. Deluje od septembra 2007 in poleg najaktualnejših novic v državi ponuja obsežno paleto informacij s področja politike, športa, magazina, scene, življenjskega sloga in sodobnih video novic (Žurnal24).

Kriteriji analize na podlagi teoretskega dela so:

- a) za spletne komentarje je značilna igra z jezikom
- b) pronicanje govorne forme
- c) krajšanje besed zaradi praktičnosti in gospodarnosti
- d) tematika vzbuja žaljivo komentiranje

Namen dela je z jezikovno in stilno analizo spletnih komentarjev ugotoviti, kako deluje izbor jezikovnih zvrsti in jezikovnih sredstev in kakšne so jezikovne in stilne posebnosti v spletnih komentarjih. Ugotovljene značilnosti bomo s primerjalno metodo aplicirali na oba spletna portala.

Tema, ki me je zanimala, je bila begunska kriza. Tema je aktualna in predvidevam, da bo tema privabila veliko število komentatorjev. Raziskave kažejo, da ljudje določene teme (na primer politične) obravnavajo na bolj močni čustveni ravni (Sears v Koe in drugi 2014, 664). Ko bralci komentirajo, imajo občutek, da njihova perspektiva prispeva h temi in čeprav direktno ne vpliva na proces oblikovanja novic, omogočajo komentarji vpogled, kako bralci razmišljajo in se povežejo s temo članka (Quinn in M. Powers 2015, 446).

Hipotezo 1 bom preverila z analizo jezikovnih sredstev, kot sem jih predstavila v teoretskem delu. Po tem bom s primerjalno analizo povzela ugotovitve v obeh spletnih portalih.

Hipotezo 2 pa bom preverjala s Koroščevo preglednico potencialne razžalilne moči, v kateri so zajeti jezikovni izrazi s stopnjo zaznamovanosti jezikovnega sredstva. Ta sredstva so razvrščena stopnjevalno od 1 do 11, s čimer se razume, da je izrazitost stilne vrednosti največja na začetku (1–3) in se manjša do sobesedilno odvisne, za katero je poleg stilne potrebna tudi besediloslovna in druga tudi pragmatična razčlemba (11). Poleg žalitev bom preverjala tudi morebitni sovražni govor in ugotovitve predstavila v sintezi.

6 ANALIZA

Na RTV Slovenija sem spremljala spletne komentarje od 27.5. 2016 do 5. 6. 2016, kjer je bilo skupno 480 spletnih komentarjev. Na Žurnal24 sem spremljala komentarje od 29.5.2016 do 20.6. 2016, kjer je bilo skupno le 28 komentarjev. Pod nekaterimi članki na Žurnal24 ni bilo nobenega komentarja. Večina spletnih portalov je komentiranje o begunski krizi preprečila z zaprtjem komentiranja.

6.1 Emotikoni in izražanje čustev

V virtualnem svetu ljudje izražajo svoja čustva s smeški ali emotikoni. Mrežni govornici primanjkuje obrazne mimike, gest, telesne govornice, ki so značilni za izražanje mnenj in prepričanj v družbenih razmerjih. Emotikoni so kombinacija znakov na tipkovnici, ki izražajo čustva na obrazu človeka (Crystal 2006, 38–39).

Emotikoni so značilni del mrežne govornice. V spletnih komentarjih sem jih zasledila le 10 med 480 sporočili na spletnem portalu RTV Slovenija. Na Žurnal24 pa nisem opazila nobenega.

Primer uporabe emotikona:

Razen pri nas, a ne dragi brandmeister :)))

(RTVSLO 2016g).

Pisci spletnih komentarjev svoja čustva izražajo na različne načine. Eden od njih je ubesedenje smeha. Ha in he se pojavi v različnih oblikah le 7-krat, največkrat na RTV Slovenija (6-krat).

religija je opij,he,he press

(RTVSLO 2016g).

Gospa je s tem načrtom muha enodnevnica med politiki. Nima med njimi niti kaj iskati, če ne ve, da politiko oblikujejo bogati....heheh, za crknt smešno, ona bi center za begunce v četrt bogatih...

(RTVSLO 2016i).

***hahahah** ja kje davkoplačevalski denar ti jaz mi vsi*

(Žurnal24 2016d).

Pisci spletnih komentarjev so svoja čustva izražali tudi z medmeti, kot so: **hja, ma, eh, meh, ah, uf, joj, khmm, hmmm**. Le ah je bil uporabljen v dveh komentarjih, ostali samo enkrat.

***Ah**, klasika, kdor se ne strinja z mano, je nerazgledan idiot. Po drugi strani pa ste sami nesposobni konkretno argumentirati dolgoročnih posledic te "humanitarnosti".*

(RTVSLO 2016a).

Zamišljenost izrazi pisec z hmmm:

*Torej v tisti Avstriji, kjer so skoraj izvolili skrajno desnega predsednika? **Hmmm...** se človek vpraša, res je pa da nimam "refugees welcome" dioptrije.*

(RTVSLO 2016a).

Razburjenje izražajo pisci komentarjev tudi z nestandardnim črkovanjem in pretirano uporabo ločil.

*še **veeeeeeeeeeeeeeeč** javnega sektorja nam nabijte !!!!!!!!!!!*

(Žurnal24 2016d).

6.2 Krajšave

Pisci komentarjev uporabljajo krajšave zaradi hitrejšega komuniciranja.

Žist krajšave v klepetalnicah klasificira na kratice in druge. Kratice pa na aktualizirane in avtomatizirane. Aktualizirane kratice so tvorjene sproti, avtomatizirane pa so del slovarja in so vzete kot celota iz našega spomina. Avtomatizirane naprej deli na klasične (npr. poimenovanja mest, oznaka spola, znamke) in elektronskibesedilne kratice (Žist v Michelizza 2015, 145).

Najpogostejša uporabljena kratica je **EU** (Evropska unija), ki jo pisci uporabijo 75-krat. Sledi ji kratica **NATO** (Severnoatlantska zveza), ki jo pisci uporabijo devetkrat, potem **ZDA** (Združene Države Amerike) sedemkrat in prav tako sedemkrat **MMC** (Multimedijski center), **RKC** (Rimskokatoliška cerkev) štirikrat, **SLO** (Slovenija) trikrat, **TTIP** (Čezatlantsko trgovinsko in naložbeno partnerstvo) trikrat. Dvakrat uporabijo **ZN** (Združeni narodi), **VB** (Velika Britanija), **UK** (United Kingdom). Enkrat uporabijo kratice **ZL** (Združena levica), **SD**

(Socialdemokrati), **USA** (United states of America), **BV** (Bližnji vzhod), **OZN** (Organizacija Združeni narodi), **UN** (United Nations), **BBC** (Britanska radiotelevizijska družba), **IS** (Islamska država), **SAK** (Slovenski atletski klub), **BTD** (bruto družbeni proizvod), **UTD** (univerzalni temeljni dohodek), **LGBT** (kratica za skupnost lezbijk, gejev, biseksualcev in transseksualcev), **SFRJ** (Socialistična federativna republika Jugoslavija).

Primer uporabe:

*Ni problem v Erdoganu, ampak v nesposobnih EU politikih, ki sklepajo pogodbe s hudičem. Ni čudno, da **GB** hoče ven.*

(RTVSLO 2016e).

KRATICE

***UNHCR**, pa kaj bi vi radi hilton ali marriott hotel za migrante ?*

(RTVSLO 2016f).

*Nedolgo nazaj, ko je bilo par sto beguncev v **SLO** je bilo komentiranje prepovedano..*

(RTVSLO 2016b).

Primeri krajšav po Merchantu:

1. Uporaba emotikonov:

@pobrisan, me čudi, da Dalajlame še niso označili za nacionalista in ksenofoba :P

(RTVSLO 2016e).

2. Krajšava, sestavljena iz začetnih črk besed:

*Še celo nemška (in italijanska - "zunanja ministrica" EU je tudi Italijanka, **btw**), ki bi se lahko iz lastne zgodovine pač naučili, da se s samodržci pač "sporazumov" ne sklepa.*

(RTVSLO 2016e).

3. Fonetične reprezentacije z uporabo črk in števil nisem opazila, razen v vzdevkih piscev komentarjev (*kozlarija3, 5tane*).

4. Posnemanje govorne forme s fonetičnim črkovanjem:

*4 - je bo **prawa** ševilka.... :)))))))))*

(RTVSLO 2016c).

V elektronskih besedilih obstajajo različni načini krajšanja, ki po eni strani izkazujejo potrebo po gospodarnosti (s časom), po drugi strani pa gre pogosto za namen stilističnega učinkovanja (Michelizza 2015, 145).

Krajšali so tudi besede **Kršč** (Jezus Kristus), **čet** (četico), **nacionalki** (nacionalni televiziji), **gosp.** (gospodarsko), **šerijo** (šeriatsko pravo), **fobi** (ksenofobi), **multikulti** (multikulturalizem) trikrat, **socialko** (socialna podpora), **šarie** (šeriatsko pravo), **Merkelca** (Angela Merkel) trikrat, **služ** (služba), **evro** (evropski), **Dolfe** (Adolf Hitler), **schengna** (Šengenska meja).

Na Žurnal24 so krajšali besede **minimalca** (minimalni dohodek).

Nesestavljena okrajšava:

Bruselj je popolnoma neoperativen, ker nima v rokah ničesar, razen čet nesposobnih uradnikov.

Čet – četico

(RTVSLO 2016e).

Veliko krajšav seveda prihaja iz angleščine. Kranjc Ivič in Skitek (2007, 330) sta v SMS-jih in spletnih klepetalnicah analizirali krajšave iz angleščine, ki jih ločita v dve vrsti krajšav: 1. Krajšave, ki so nastale zaradi težnje po še večji gospodarnosti jezika npr. C U/C YA – see you (se vidimo) ter 2. krajšave, katerih namen je poleg povečane gospodarnosti še izražanje nejezikovne komunikacije, npr. LOL – laughing out loud (glasno se smejati).

Značilen klepetalniški akronim **LOL** (laughing ut loud) so uporabili le enkrat. Dvakrat so uporabili **ok** (okay). Uporabili so še **btw** (angleški by the way) dvakrat.

Itđ. so v komentarjih zapisali šestkrat, cca(okoli) petkrat, itn. dvakrat; oz. , ipđ. , p.s. pa le enkrat.

OKRAJŠAVA

Kot danes na Kitajskem npr. P.S.: Me zanima, če bo ta stvar zdaj javno napadel še komentiranje novic v zvezi z "njim".

(RTVSLO 2016e).

300 uniform vs 200 beguncev - vs pomeni versus

(RTVSLO 2016b).

6.3 Male in velike črke

Celotni internet ni občutljiv za velike in male črke. Zaradi lažjega in hitrega pisanja pisci komentarjev in drugi uporabniki pogosto uporabljajo male črke.

Z veliko začetnico pišemo prvo besedo v povedi, lastna imena, svojljne pridevnike iz lastnih imen (Slovenski pravopis 2003, 9).

Na spletnem portalu RTV Slovenija se je kar 418 komentarjev od skupno 480 začelo z veliko začetnico. Na Žurnal24 pa kar 21 od skupno 28 spletnih komentarjev.

Pri zapisovanju lastnih imen (imen krajev, prebivalcev, držav, vzdevkov) se je na RTV Slovenija dosledno zapisalo z velikimi začetnicami. Male začetnice so uporabili le v 85 primerih od skupno 801 omembe lastnih imen. Na Žurnal24 so velike začetnice uporabili v 6 primerih od skupno 11 omemb lastnih imen.

Nekateri pisci so celotno besedilo pisali z malimi črkami in niso ločili med rabo malih in velikih črk, zato v teh primerih ne bi mogli reči, da gre za napačno rabo.

Sem pa opazila, da je uporabnik uporabil velike in male črke za razločevanje med večvredno krščansko vero in manjvredno muslimansko vero. Gre za namerno napačno rabo, da bi dosegel stilni učinek:

Ljudje, mladi fantje, ki ti po televiziji na Madzarski železniski postaji pokazuje gesto s prstom kaj nameravajo s tvojim vratom, in ki na poti sem mecejo **Kristjane** z ladij in jih pretepajo in grozijo s smrtjo v azilnih centrih v Nemciji in drugod, ker ne molijo k **alahu** z njimi, in ki počnejo se mnogo hujše stvari po Evropi, niso pomoci potrebni in niso begunci.

(RTVSLO 2016g).

Pisci so uporabili velike črke v primerih, ko so hoteli določeno besedo ali besede poudariti. Na RTV Slovenija so poudarjanje z velikimi črkami uporabili dvaindvajsetkrat. Primeri: DELAT, DELALI, SRAM, BRODOLOM, NOBENEGA UTOPLJENEGA, KDO, EVROPEJCE, PEGIDE, AMPAK, PROSTOVOLJNO, DEPORTACIJA, SE ZAVESTNO NOČE, VELIKO(dvakrat), RAZLIČNIH, ZA ZAKONITO PRISELJEVANJE Z

INDIVIDUALNO OBRAVNAVO, WELCOME, OZIROMA, ZAHTEVAJO, ŠELE NATO, HVALA.

Na Žurnal 24 so poudarjanje s pisanjem z velikimi črkami uporabili štirikrat. Poudarili so besede: KRETEN, ODPSTOP, BOLANO, JAVNO.

Kričanje oziroma pisanje z velikimi črkami so na RTV Slovenija uporabili le trikrat. Na Žurnal24 kričanja nisem zasledila.

Primer kričanja:

ZANESLJIVO, DALEČ OD TEGA, DA SEM EDINI EVROPSKI KRISTJAN S TAKIM MNENJEM!!!!

(RTVSLO 2016g).

To potrjuje, da ko postane diskusija bolj vključena, ni nujno, da izbruhne temperament in naraste nedostojnost komentiranja. Opazili so, da diskusija lahko napreduje brez kričanja in tudi ne napreduje nujno v glasno kričanje (Koe in drugi 2014, 673).

6.4 Ločila

S piko se je končalo kar 255 spletnih komentarjev na RTV Slovenija. Brez ločila je bilo 51 komentarjev. Z vprašajem se je končalo 39 komentarjev, s klicajem 37, s tremi pikami 32, z dvema pikama 21, s štirimi pikami 13, z emotikonom 7, s tremi klicaji 5 in s tremi vprašaji 2.

Ena izmed značilnosti spletnega komuniciranja je pretirana uporaba ločil. Z različnimi kombinacijami ločil, kot so !? sta se končala dva komentarja, z ?! prav tako dva, z ?!? eden, s ??? eden, !!!! eden, z desetimi pikami eden, z vejico eden, s pomišljajem eden.

Na Žurnal 24 se je 12 komentarjev od 28 končalo s piko, šest z vprašajem, en s klicajem, dva sta se končala brez ločila, dva s tremi klicaji, en s tremi pikami, en s petimi pikami (.....), en z več klicaji (!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!).

Za asinhrono komuniciranje, kamor spadajo tudi spletni komentarji, vejice niso redkost. Na RTV Slovenija so jih uporabili v 367 komentarjih od skupno 480. Toda pisanje vejic je bilo večinoma nedosledno. V nekaterih stavkih so jo zapisali, v sledečih stavkih ne. Kjer ni bilo

vejice, so vejico zamenjale tri pike. Na Žurnal24 so bili le trije komentarji brez vejic od skupno 28. Prav tako sem opazila nedosledno uporabo vejic.

6.4. 1 Vejice

Za asinhrono komuniciranje, kamor spadajo tudi spletni komentarji vejice niso redkost. Na RTV Slovenija so jih uporabili v 367 komentarjih od skupno 480. Toda pisanje vejic je bilo večinoma nedosledno. V enih stavkih so jo zapisali, v sledečem stavku ne. Kjer ni bilo vejice, so vejico zamenjale tri pike. Na Žurnal24 so bili le trije komentarji brez vejic od skupno 28. Prav tako sem opazila nedosledno uporabo vejic.

Pisanje brez vejic:

Če že pišete o tem gasilcu bi lahko tudi pisali o incidentu v Nemčiji kjer so na koncertu Pakistanski migranti napadli 18 žensk.

(RTVSLO 2016d).

6.4. 2 Narekovaj

Narekovaj ni običajno ločilo, a je v spletnih komentarjih na spletnem portalu RTV Slovenija vidno izstopal. Narekovaj so pisci uporabili za zaznamovane besede. Na Žurnal24 niso uporabili narekovaja za zapis zaznamovanih besed. Po Slovenskem pravopisu (2003) narekovaj označuje poseben pomen, položaj ali vrednost posamezne besede ali besedne zveze. Največkrat so uporabili besedo »begunec« oziroma »begunci«, in sicer štirinajstkrat. S tem so namigovali, da ne gre za prave begunce in tako ima ta beseda slabšalen pomen.

Na to opozori tudi pisec komentarja na RTVSLO:

a lahko nehate pisati in komentirati z besedo "begunci", ker vsi vemo, da so to navadni ekonomski migranti?

(RTVSLO 2016a).

Uporabili so še druge besede zapisane z narekovaji: »zbirnih centrih«, »begunski centri«, »podobno«, »prebežniki«, »opravičil«, »big picture« (širša slika, dojemanje), »bank«, »varnih«, dvakrat »boljše življenje«, »brodolomov«, »močni«, »pastirji«, »rešuje«,

»pomembnih«, »aktivisti«, »človek«, »taharush game«, »ekonomsko preživela«, »odletel«, »džungla« v Calaisu, »pravo demokracijo«, »demokratično«, »zaščitene medvedov«, »inženir«.

Z narekovaji so izrazili tudi ironijo. Ironija je po SSKJ izražanje negativnega, odklonilnega odnosa do česa, navadno z vsebinsko pozitivnimi besedami; posmehovanje, posmeh.

Ja kako da ne. Kaj si pozabil da smo sedaj vsi ena velika "srečna družina" združeni v EU. Zato so hrvaški, grški, italijanski ali francoski otoki tudi avstrijski.

(RTVSLO 2016a).

6.4.3 Tropičje

Tri pike (...) so značilne za spletno komuniciranje in z njimi izražamo premor. Tri pike so uporabili na RTV Slovenija 118-krat, zapisali so jih v 75 komentarjih. V enem komentarju so uporabili več treh pik. Največ so zapisali štiri nize treh pik. Na Žurnal24 so zapisali samo dvakrat tri pike, ki so bile na koncu stavka.

Tri pike so vstavili:

– sredi stavka:

Ne ni vzdržno, ni pa tudi vzdržno da otoki postanejo žep migrantov...torej naj se jih prepreči priti v EU, ali pa naj se cela EU ubada z njimi. To z otoki je rešitev na 1/4...prišli bodo v EU, samo v osrednjo jih pač ne bo. Pa tudi dvomim v izvajanje tega predloga...do sedaj so jih tihotapci vozili na otoke, naprej pa mi, sedaj jih bodo pač tihotapci direkt na celino. Če jih na morju pred otoki nismo sposobni zaustaviti, jih tudi do celine ne bomo...

(RTVSLO 2016a).

– na koncu stavka:

Naravna selekcija ...

(RTVSLO 2016g).

– nadomeščajo vejice:

pa poglejmo današnjega povprečnega kristjana... ki bo z veseljem dal minus mojemu zapisu.

(RTVSLO 2016a).

Primer uporabe tropičja:

Da se odpraviš s takšnim gumujastim čolnom na odprto morje moreš biti bedak ali živiš v upanju, da te čakajo device v nebesih. Dokljer jih bodo reševali bodo reskirali to nevarno pot..
Kaj se bodo vsi preselili v Evropo..Je to sedaj novi modni trent, dobro živeti in nič delat...

(Žurnal24 2016č).

Veliko komentarjev je vsebovalo več pik. Največ so uporabili 10pik.

Kultivirani migranti.....Vse te ljudi bi morali poslati nazaj v domovine, če ne želijo sprejeti azila.

(RTVSLO 2016f).

6.4.4 Podvojena ločila

Podvojeni klicaji in vprašaji so značilnost mrežne govornice, z njimi so pisci komentarjev izrazili svojo jezo, razburjenost, zaskrbljenost, začudenost.

komiji jih na ogled cerkva ne bi nikdar peljali !!!!!
bodo pa z ogledom molilnice ogrooomno pridobili, kajne ?!
zato plačujemo naše šolnike, da nam bodo že mladoletnike indoktrinirali ?!
BOLANO !
naj živi stalin, tito in vera v alaha.
zadovoljen ?

(Žurnal24 2016d).

Jaz ne razumem eno. V cem je to nas problem???

(RTVSLO 2016g).

6.4.5 Pomišljaji

Na RTV Slovenija so uporabili 28 enodelnih pomišljajev in 7 dvodelnih pomišljajev. Največ so uporabili tri enodelne pomišljaje v enem komentarju. Na Žurnal24 so uporabili enkrat enodelni pomišljaj.

Beg človeškega potenciala ob visokem krvnem davku hromi Afriko - in potem se EU vidi kot žrtev?

(RTVSLO 2016g).

*zato -
hvala za novo 24 !!!*

(Žurnal24 2016d).

Uporabniki na spletu redko ločujejo vezaj in pomišljaj. Pogosteje se uporablja vezaj, ki je tudi na tipkovnici lažje dosegljiv, saj ima svojo tipko, za pomišljaj pa je pri večini tipkovic potrebna kombinacija tipk (ctrl + alt + minus) (Michelizza 2015, 126).

6.5 Nestandardno črkovanje

Največ nestandardnega črkovanja sem opazila na Žurnal24.

še veeeeeeeeeeeeeeč javnega sektorja nam nabijte !!!!!!!!!!!

(Žurnal24 2016d).

*bodo pa z ogledom molilnice **ogrooomno** pridobili, kajne ?!*

(Žurnal24 2016d).

6.6 Angleške besede, sleng, srbske in hrvaške besede

Angleščina je prevladujoč jezik interneta, zato ni presenetljivo, da vdira tudi v slovenščino. Najprej je to moč opaziti pri imenih/vzdevkih piscev spletnih komentarjev (*whitetrasher, megan, Andy, Skippy, trevor, defender, thelaw1, brain2k, Ni_Nicka, luckyss, RYAN*).

Na RTV Slovenija so zapisali *townshipi* (okrožje, mesto s črnkim prebivalstvom) v Južni Afriki, *press* (tisk), *pope* (papež), *go home pope* (pojdi domov papež), *black pope* (črni papež), *big picture* (širši pogled), dvakrat *trolanjem* (poslovenjeno iz angleščine; namenoma objavljati provokativne, nadležne, komentarje na spletu), *no go zon* (nevarne cone), *trolov* (oseba, ki s svojimi komentarji namenoma provocira in žali), *talk is chip* (pogovor je poceni), *love&peace* (mir&ljubezen), »*You are not scared; You are an asshole.*« (Nisi presran, ti si navadna rit. Pisec je sam prevedel.), *C'mon!!!* (Dajte no!!!), *taharush game* (taharrush game je

pravilni zapis, gre za spolno nadlegovanje), *top secret* (strogo zaupno), *dog fightih* (pasji bojih), dvakrat *ok* (v redu), *sorry* (oprosti), *white guilt* (krivda belcev), *welcome* (dobrodošli), *win-win* situacija (zmagovita situacija), *Đermaniju* (fonetično zapisano iz angleščine, Nemčija), *Shark Islandu* (otok Shark v Avstraliji), *Ellis Island* (otok Ellis), *refugees welcome* (dobrodošli begunci), *buffer* (dušilec).

Na Žurnal24 nisem zasledila angleških besed.

Zapisi so tudi dve besedni zvezi v francoščini na RTV Slovenija: *Bon voyage!!!* (Srečno pot), *Au contraire* (Nasprotno).

In dve besedi v latinščini: *Quo vadis, Slovenija?* (Kam greš, Slovenija?),

Ad hoc migrantskim getom- posebej za ta primer namenjeni migrantski geti.

Na RTV Slovenija so zapisali naslednje pogovorne besede in slengizme:

Superca, hop, ma, hja, skratka, dvakrat zdavno (zdavnaj), presran, ti šment, ziher, nacionalki, odletel, dvakrat al (ali), za crknt smešno, itak, ah, sfaljen (zgrešen), zafuralo (uničilo), fint, nabije na klin, cmihajo in jamrajo, blef (pretvarjanje), socialko(socialna podpora), vžgalo, nabijati slabe vesti, v maloro, sklizno (pobegnil), napumpali, klobasata (pišeta neumnosti), sekajo, nono, totalke (totalno), nabiti, debilnega sporazuma, in oh in sploh, zvleče ven iz dreka, s tujo roko po koprivah, lhko (lahko), knede (kaj ne de), bunil (razburjal), bajto(hišo), štempljat, direkt, lufta (zraka), multikulti (multikulturnost), poči film, domači zabušantje, prisiesani na domače seske, humanitarci, nož v hrbet zabijejo, rinejo (prihajajo), ilegalcev, je šlo k vragu, prekrškar, penzije, tlačijo nož v hrbet, negravžno, dvakrat sociala, gre na bruhanje, pametovat, porihtanih (urejenih), tretirala kot ovce, skurit, trosim takih neumnosti, napuman, falil si (zgrešil si), s prstom pokaže, zadnji žebelj v krsto, serje na pragu Evrope in Rusije, zanjo palica raste (jo čaka kazen), nataknila plašnice, delo pametnega, soliš pamet, opleta z jezikom kot želi, svoje gonite še naprej, čisto odpeljalo (zmešalo), privlekli, Jollyja (žargonsko joker), fentamo.

Na Žurnal24 so zapisali naslednje pogovorne besede: šanse, tenzije, jest (jaz), jamral, minimalce, ma ne serite klanfe (ne pišite neumnosti), nabijte, oberšefa, zaplankanci, komiji, ne seri, levakarske propagande.

Srbske in hrvaške besede na RTV Slovenija:

Ko te je..aja, Erdogan z zavezniki (jebe), navali, evo, bolje išta nego ništa (bolje nekaj kot nič), kao, bržje, bečki konjušari (dunajski konjušniki), lukavi (pametni), kurz vas gleda (kurc, besedna igra z imenom avstrijskega zunanjega ministra Kurza), jao.

6.7 Žalitve

Po Koroščevi preglednici bi uvrstila naslednje besede med zaničljive lekseme: butca (uporabljeno trikrat), divjaki, arabski divjaki, Kurza, hudičem, bebc, norec, baraba lažnivska, stvor. Med zaničljive vzdevke uvrščam gospod Kurc, prestrašeni slovencljni, ErdoKILLA, kinder jajček ministra. V peto kategorijo med manjšalnice oziroma zastiranje z drugo vrednostjo manjšalnih leksemov bi uvrstila Merkelca, Merkelci, Dolfe, Slovenček. Med prenesene pomene medicinskih izrazov iz diagnostike duševnih in telesnih bolezni bi uvrstila: idiot, bedak, bedaku, lažnivi psihopat. Med hapakse bi uvrstila katolibanih. V deveto kategorijo, med ekspresivna opisna poimenovanja zasnovana na primerljivosti pomenov sem uvrstila diplomatskega gizdalina, zaščitenih medvedov, pravoverne ovčice demokracije in institucij vere, nosečim marijam, volk v ovčji preobleki, povampirjenih komunistov. V zadnjo kategorijo bi uvrstila najbolj goreči verniki, presran desničar, tagrdi desničarji, tagrdi levičarji, tipični desničar, prebežnik brez dokumentov, Herr Kurz, Frau Merkel.

Koe in drugi (2014, 661) definirajo pet oblik nedostojnega komentiranja. Po njihovi definiciji bi zaničljive lekseme uvrstila med zmerjanje z žaljivimi vzdevki.

Zaničljivi vzdevek:

*Kar se pa **ErdoKILLA** tiče, nič dogovorov, ničesar s turško vlado, dokler je na oblasti tas norec!*

(RTVSLO 2016e).

Besedne igre:

Prebežnik brez dokumentov... kakšno novodobno izrazoslovje.

(RTVSLO 2016i).

Zaničljiv leksem:

*Vidiš, Avstrijci imajo jajca, pa **Kurza** tudi. Naša vlada nima ne enega, ne drugega.*

(RTVSLO 2016a).

Zaničljiv vzdevek:

*Tale predlog **kinder jajček ministra** je v bistvu poziv k ustvarjanju koncentracijskih taborišč, zaradi katerega bi moral takoj odstopiti.*

(RTVSLO 2016a).

Preneseni pomeni iz medicinske stroke:

*Ah, klasika, kdor se ne strinja z mano, je nerazgledan **idiot**.*

(RTVSLO 2016a).

Opazila sem še kletvice: *kurz vas gleda* (gre za besedno igro imena avstrijskega zunanjega ministra Kurza), *Ko te je.. aja, Erdogan z zavezniki* (jebe).

Uporaba nizkih, slabšalnih besed:

*Prav tako si slišal, da je veliko ljudi iz vsepovsod po EU se šlo tja dol borit, spoznalo, da je tisto **navadno sranje** in so prebegnili spet nazaj v EU.*

(RTVSLO 2016g).

Vulgarizem je po SSKJ beseda, ki je za moralna, družabna pravila zelo neprimerna.

Vulgarnost so Koe, Kenski in A. Rains (2014, 661) opredelili kot uporaba profanega jezika ali uporaba jezika, ki ni primeren v profesionalnem diskurzu (npr. sranje).

Primer vulgarizma:

*Vidiš, Avstrijci imajo jajca, pa **Kurza** tudi. Naša vlada nima ne enega, ne drugega.*

(RTVSLO 2016a).

Pisec vojnaslo91 opozarja na žaljenje:

Pa dobro ni potrebno ravno žaliti ... človek je pač naklonjen idejam kot je: »Ena država, en narod, en vodja«

(RTVSLO 2016c).

Na Žurnal24 je bilo moč opaziti prenesene pomene medicinskih izrazov iz diagnostike duševnih in telesnih bolezni, in sicer: *kreten, bedak*. V deveto kategorijo, med ekspresivna

poimenovanja bi uvrstila najslabša: *mačeha, koštruni iz ekonomije, pravi vstajnik, zaplankanci*. Med besedne igre bi uvrstila *komiji, oberšefa, levakarske propagande*.

Vzdevek na Žurnal24 *zkvazdjkrregistracijozahtevategrrrrrrfakoffff* je zaničljiv leksem.

Uporabo žaljivih besed in žaljenja sogovorcev bi lahko pripisali tudi značilni jezikovni lastnosti pogovorne narave, ki je značilna za računalniško posredovano komuniciranje, in to je **flaming**. Naomi S. Baron pravi, da gre za uporabo nesramnega, žaljivega ali profanega jezika (Baron 2010, 21).

Med slabšalne besede bi uvrstila: *Ne seri; Ma ne serite klanfe*.

Veliko je bilo tudi žaljenja z uporabo ironije. Kot pravi Korošec so med ironijo in žaljivostjo velike razlike. Ironija je to, kar je, zato ker ne potrebuje žaljivih sredstev, je popolnoma negacija žaljivih sredstev. Nima lastnih jezikovnih sredstev, ironičnih besed ni v nobenem jeziku. Ironična je raba, ki zmeraj »parazitira« na drugih jezikovnih sredstvih, zato je mogoče, čeprav ne zmeraj zlahka prepoznati, vendar nikoli kot indic namena zaničevanja (Korošec 2002, 25).

Primeri ironije 1:

Turki pripravljajo presenečenje za državljane EU, tako kot so ga leta 1915 pripravili Armencem.

(RTVSLO 2016e).

Primer ironije 2:

*Pridni. Dolfe bi bil ponosen na vas in bi vas pogladil po vaši lepi beli arijski pleši.
Še sreča, da imajo vse pravljice srečen konec. :)*

(RTVSLO 2016a).

Primer ironije 3:

Sudanci so bli po moje za Real, Afganistanci pa za Oblaka.

(RTVSLO 2016b).

Primer ironije 4:

Kar v "Louvre" naj jih namestijo, saj pravijo da gre za obogatitev naroda.

(RTVSLO 2016c).

Veliko je provociranja piscev spletnih komentarjev med sabo, predvsem med katoličani (kristjani), desne politične opcije in levo usmerjenimi oziroma ateisti.

Med tremi faktorji, ki vzbudijo nedostojnost v spletnih komentarjih, so tudi viri, citirani v članku. Z analiziranjem virov, citiranih v članku, so ugotovili, da so visoko profilirane politične figure bolj podvržene nedostojnosti kot ostali viri v članku (Koe in drugi 2014, 664). To potrjuje moja analiza, saj so Angelo Merkel, Erdogana, avstrijskega zunanjega ministra Kurza zmerjali z različnimi žaljivimi vzdevki in jih obrekovali v komentarjih.

6.8 Sovražni govor

Tudi Svet Evrope opredeli sovražni govor kot vsako obliko izražanja, ki širi, razpihuje, spodbuja ali opravičuje rasno sovraštvo, ksenofobijo, antisemitizem ali druge oblike sovraštva, ki temeljijo na nestrpnosti, kar vključuje nestrpnost, izraženo z agresivnim nacionalizmom in etnocentrizmom, diskriminacijo in sovraštvom proti manjšinam, migrantom ali osebam z migrantskim ozadjem.

Izrazito sovražnega govora je na obeh spletnih portalih malo, veliko je družbeno neprimerne govora, kamor spadajo kletvice, žalitve, vulgarizmi in druge oblike družbeno nezaželene, nespodobne in nemoralne rabe jezika.

Primer sovražnega govora 1:

Posiljevanje civilizirane nacije z divjaki bo tudi med civiliziranimi prebudilo obrambni nagon. Če arabski divjaki mojo hčer nadlegujejo, jih brez predsodkov zakurim! Končno so gostje v moji domovini. Naj se gredo "taharush game" tam kjer so jih učili da je tako prav. Tukaj se bodo obnašali kot jaz želim, amen.

(RTVSLO 2016č).

Primer sovražnega govora 2:

In še to, dileme o takih stvareh (požig) sploh ne bi smelo biti, ker 90% migrantov ne spada v Evropo in nimajo tukaj kaj iskati. Prišlek iz plemenske skupnosti napumpan s Koranom in Alahom pač ni oseba, ki jo želim obravnavati kot drugo kulturo. Gre preprosto za divjake.

(RTVSLO 2016č).

Primer sovražnega govora 3:

dragec Alah jih kliče k sebi, upam da čim več.

(Žurnal24 2016č).

Primer sovražnega govora 4:

Naših popov zagotovo ne zanimajo ženske, pač pa begunčki do 12 let! Zato pa tako ponujajo nastanitve.

(Žurnal24 2016č).

Na strpnost opozarja uporabnik Peroz:

»Prihajajo časi ko se jih bomo enkrat sramovali.«

To v vsakem primeru. Glede na to, da situacija ne pojenja, se bomo ali sramovali svojih dejanj, ali pa svoje impotence, ko smo se dejanjem odrekli v duhu neke pavšalne neumne liberalnosti. To sta skrajna primera, katera za potrebe politične sporočilnosti in zastraševanja uporabljajo tako tagrdi desničarji, kot tagrdi levičarji.

Fora pa je, da bi morali biti samo vsi lepo res liberalni in spoštljivi do sočloveka. Povdarek na VSI. To pomeni, da mōli katerega koli boga hočeš, samo ne imej vere ali kulture za jollyja, ko bi kaj naredil po svoje. Vera in kultura sta hobi, in kdor hoče, da bi bila kaj več kot to, ni nič boljši od tahudih desničarjev, pa se ima lahko še za tako super človeka.

(RTVSLO 2016d).

Opaziti je konflikt, zbadanje in provokacije med levo usmerjenimi (liberalnimi) pisci in desno usmerjenimi (konzervativnimi pisci). Lahko bi rekli, da je opaziti tudi konflikt med ateisti oziroma neverskimi pisci in katoliškimi (krščanskimi pisci). Po razvrstitvi piscev sovražnega govora po Erjavčevi in Poler Kovačičevi bi lahko rekli, da prevladujejo t. i. vojaki in verniki, ki boj na internetu razumejo zgolj kot podaljšek boja v pravi politiki in širšega kulturnega boja. Tako je delitev slovenskega političnega telesa prenesena na splet.

Nizka stopnja politične kulture v Sloveniji prav tako prispeva k sovražnemu govoru na spletu. Odgovor je povezan tudi z ugotovitvijo, da je večina Slovencev nezadovoljna s politično, ekonomsko in širšo družbeno situacijo.

Nesodelovanje na volitvah je deloma nadomeščeno z interaktivnim okoljem spletnih komentarjev, kjer je možnost izražanja nezadovoljstva učinkovitejša, ker se človek lažje izrazi in vsak glas šteje, poleg tega izražanje lahko poteka pogosto – vsak dan ali celo večkrat na dan (Erjavec in Poler Kovačič 2012, 200).

Ukinjanje anonimnosti piscev spletnih komentarjev bi povzročila dva negativna učinka: upad števila klikov, druga pa ukinitve možnosti, da so komentarji koristni (čtetudi redko).

Nekateri se kljub težavam z naraščanjem števila neprimernih komentarjev zavzemajo za anonimnost, »ker nekateri ljudje še vedno raje neke stvari, tudi kakovostne, komentirajo skozi anonimen profil« (odgovorna urednica, rtslo.si). Ena od načrtovanih strategij je nov način registracije spletnih komentatorjev, ki ga nameravajo uvesti na 24ur.com: »Mi gremo ta teden na registracijo s telefonsko številko. /.../ Enostavno smo videli, da samo z registracijo prek mejla ne gre več«(odgovorna urednica, 24ur.com) (Poler Kovačič 2014, 122).

6.9 Posnemanje govora

Značilnost spletnih komentarjev je posnemanje govora v zapisu. To pisci dosežejo na različne načine.

Tri pike se v spletnih komentarjih uporabljajo za premor, ločitev toka misli, stavkov med sabo.

S tremi pikami ločijo stavke in tudi nadomeščajo vejice:

<p>Pa nisem proti muslimanom ali islamu, samo zdrava kmečka pamet mi pove, da to ne gre skupaj.</p> <p>-----</p> <p>seveda ne gre ... zato pa je treba najti rešitev ... v bivši državi so jo ...</p> <p>najprej kulturni dom in potem džamija ...</p> <p>religija je opij,he,he press</p>
--

(RTVSLO 2016g).

Na koncu stavka označujejo tri pike zamolk:

Naravna selekcija ...

(RTVSLO, 2016g).

Za asinhrono komunikacijo, kamor spadajo spletni komentarji niso dosledno zapisovali vejic. Nekateri pisci so jih uporabljali, nekateri so pisali brez vejic v celotnem komentarju.

Primer pisanja z vejicami:

Takšen gnoj, ki se hoče tako svinjsko okoristiti na nesreči drugih, bi morali zapreti vsaj za 10 let!!!

(Žurnal24 2016f).

Primer pisanja brez vejic:

žalostno kaj dela strah ... nasilje ki mu hočejo begunci ubežati je doma tudi v EU.

kdo koga dejansko ogroža?

(RTVSLO 2016d).

Na hitro in spontano pisanje kažejo tipkarske napake. Crystal (2006, 111) opaza, da čeprav se v besedilih pojavljajo tipkarske napake, bralec zaradi tega ne bo sodil o avtorjevi pomanjkljivi jezikovni izobrazbi, kar pa ne velja za tradicionalna zapisana besedila. Zelo malo piscev spletnih komentarjev popravi svojo napako, le enega sem zasledila, ki se je popravil v naslednjem komentarju:

Dr. Kumrovec

31. 5. 2016 ob 15:59

Če Evropa ne bo zajezila vala ksenofobije in podpihovanja sovraštva, še utegnejo taki zločini zgoditi tudi pri nas. Samo pogledajte kake svinjarije pišejo po forumih. Nekatere politične opcije želijo iztržiti politični profit ne glede na ceno. Prihajajo časi ko se jih bomo enkrat sramovali.

Samo pol ne jokati, če bo zgodilo točno tisto, česar se je ta gasilec **bral**. Kdo vam bo potem reševal rit? Jaz ziher ne.

Še bo zanimivo.

(RTVSLO 2016d).

bral = bal

(RTVSLO 2016d).

Primeri tipkarskih napak: dovolenje (dovoljenje), libiske (libijske), skrbijejo (oskrbujejo), cezocenk (čezooceank), reševavle (reševalne) jopiče, opvčice (ovčice), propada (propade), državnje, negravžno, propelje (pripelje), zafevo (zadevo), zahtgerati (zahtevati), špli (šli), dokljer (dokler), modni trent (trend), reskirali.

Pojavlja se tudi nanašanje sporočila pisca na prejšnji komentar, pisci se ločijo s citiranjem v ležeči pisavi in razmikom od svojega zapisa. Zato ni težav z branjem in ločitvijo sporočil.

hčer ti neotesanec vščipne v tazadnjo

Kako pa veš, da je bilo samo to?

ksenofobni ekstremist ji podkuri posteljo z bencinom

Tale v tem primeru ni kuril postelj..bo pa odgovarjal za svoje dejanje..me zanima, če bo isto odgovarjal tudi migrant, ki je zakuril hišo, ker ni bila dobra hrana (kot je omenil nekdo prej)...

(RTVSLO 2016d).

Narečje sem zasledila samo enkrat, in sicer je bil komentar zapisan v štajerskem narečju.

Gadafi je mel priliko, da bi **sklizno** pa se je **delo** pametnega....škoda

(RTVSLO 2016č).

Opazila sem tudi KRATKI NEDOLOČNIK, ki je pogovorni nedoločnik brez končnega –i (delat, kosit, dvignit, peč). Pogosto se tudi naglasno razlikuje od dolgega nedoločnika (nôsit – nosíti).

Primer:

Se strinjam z avtrijskim zunanjim ministrom, enim redkih politikov, ki ni prodal duše in razume, da Evropa nima neskončno prostora, Evropejci pa ne neskončno denarja, da bi skrbeli za cel svet.

Migrante vseh sort bi morali **zadržat** na otokih kamor pridejo in jih tam strogo **preverit**. Resnične begunce bi se potem z letali peljalo po različnih državah EU, kjer bi dobili azil za čas, ko so preganjani, tistim, ki so prišli po "boljše življenje" - se pravi ekonomskim migrantom bi se dalo možnost, da si uredijo dokumente - vizum bi dobili v kolikor bi našli delodajalca ali pa dokazali znanje, ki se ga v Evropi potrebuje. Evropa pač ne more **gostit** vseh revežev sveta, sprejeme lahko samo tiste, ki so se sposobni sami **preživljat**, ker ima že sama dovolj ljudi, ki se niso sposobni ali pa ne dobijo priložnosti. Ostale je treba **vrnit** v državo od koder so prišli. Še posebej pomembno pa je, da se že pred vstopom na celinsko Evropo loči tiste, ki so sodelovali z islamisti in se jih zapre še preden bi začeli **organizirat** kakšne samomorilske napade.

Seveda bi tudi za tiste, ki bi dobili vstop v Evropo moralo **veljat**, da jih doleti izgon ob prvem kaznivem dejanju.

(RTVSLO 2016a).

Kratki nedoločnik so uporabili: zagotoviti, preveriti, sprejeti, prilagajati, govoriti (govoriti), dati, dovoliti, preživljati, veljati, organizirati, pomagati, deportirati, patrolirati (patrolirati), štampiljati, gledati (gledati).

Fonetično zapisovanje besed:

Lahko je njemu govort k Avstrija nima nobenega otoka ne morja

(RTVSLO 2016a).

Krajšanje besed se pojavlja tudi v spletnih komentarjih. Krajšajo zadnji nenaglašeni samoglasnik sam(samo), mal (malo). Krajšajo tudi členke: **al** kako (ali kako). Izpust črke a, ker v govoru nadomešča polglasnik: **Lhko** (lahko). Krajšajo veznike **k** je ker. Krajšajo tudi druge besede: knede (kaj ne de). Zapisali so tudi pogovorno besedo jst (jaz).

V sklopu krajšav se pogosto obravnava tudi primere krajšanja po izgovoru, ampak je tovrstno krajšanje posledica dejstva, da se v narečjih, sociolektih in pogovornem jeziku pogosto pojavljajo (samoglasniške) redukcije, v elektronskih besedilih pa se zapisani jezik lahko približuje značilnostim govorjenega jezika (Michelizza 2015, 151).

Avstrija zapira vrata beguncem

A to so begunci? Pred kom ali čem pa bežijo v Avstrijo iz Italije, Slovenije in Madžarske? Pred nizkimi socialnimi dajatvami, **al** kako?

(RTVSLO 2016e).

Fonetično črkovanje:

Upam, da vas bodo poslušali v Bruslju in v Đermaniju.

(RTVSLO 2016a).

Fonetično so zapisali besede: prawa, Đermaniju.

Opazila sem tudi napačen zapis glagola dati. Lahko bi šlo za pogovorno rabo ali pa napačno uporabo.

Jim dajem prav.

(RTVSLO 2016a).

Crystal (2006, 62) analizira vzroke, ki lahko vplivajo na to, da besedilo na internetu ni zapisano v standardnem jeziku. Uporabnik lahko ne pozna standardnega zapisa, lahko ga pozna, ampak se s tem ne obremenjuje, lahko nima tipkarskega znanja, da bi zapisano napisal pravilno, a ni. Lahko gre za zavestno odločitev, da se s standardnim zapisom ne bo ukvarjal, zavestno ali nezavedno uporablja nestandardni zapis z namenom približati se rabi svojih vrstnikov, z namenom ustvarjanja posebnih stilskih učinkov ali pa gre za kombinacijo različnih naštetih vzrokov.

Zapis v standardnem jeziku:

Počasi se bo izkazalo, da so Avstrijci edini v Evropi, ki niso povsem nesposobni. Za razliko od Nemcev se ne ukvarjajo s tem, kaj si bo kdo mislil o njih, vedo pa, kako bi bilo treba rešit zadevo.

(RTVSLO 2016a).

Zapis standardnega jezika s pogovorno besedo mal (malo):

Slovenec bi rad mal več zaslužil

(Žurnal24 2016f).

Več prvin govornega jezika je zaslediti na spletnih mestih, ki omogočajo večjo interaktivnost. Manj časa za odgovor (zaželeno je, da se odzoveš takoj), več elementov govornega jezika so jezikoslovci opazili. Na forumih, kjer je med odgovori tudi po več dni premora in so sporočila daljša, pa je jezik bližji pisni slovenščini (Tomažič 2016, 10).

6.10 Komentatorji kot avtorji

Na začetku novega tisočletja so znanstveniki in novinarji začeli opozarjati, da bi nove oblike interaktivnosti, kot je izražanje mnenj v spletnih komentarjih pod novinarskimi prispevki, lahko rešile novinarstvo s tem, da bi povečale pomen novinarskih prispevkov za ljudi, predstavljale nove »pse čuvaje«, ki bi nadzirali delo novinarjev, ustvarjale večjo lojalnost do blagovne znamke medija in spodbujale več neomejenih, asinhronih razprav (Erjavec in Poler Kovačič 2012, 191).

Interaktivnost je povezana z občinstvom, saj tako postane del zgodbe. Pisci spletnih komentarjev postanejo avtorji, s povratno informacijo sodelujejo pri oblikovanju vsebin in medija. Ena od teh lastnosti je deljenje spletnih mest do člankov. V opazovanju sem zasledila veliko »linkov«, ki so opozarjali na drugo stran zgodbe, ki jo mediji ne obravnavajo ali celo zamolčijo. Nekateri so delili tudi posnetke govorov ali televizijskih novinarskih prispevkov.

Primer spletnega komentarja, ki deli »link« do članka:

Ti šment, ravno danes pa tudi tole:

18 women allegedly sexually assaulted at Germany music festival, 3 refugees arrested
<https://www.rt.com/news/344931-germany-refugees-attacks-women/>

Če že poročate, poročajte o vsem kar se dogaja, ne pa da gre skozi sito samo tisto kar vampaše. Vsi napadi so vredni obsodbe in ne samo tile na azilne domove.

(RTVSLO 2016d).

Tradicionalni mediji podcenjujejo vlogo participativnega novinarstva, kjer so spletni komentarji, ocene in vsebina, ki jo ustvarijo amaterji le majhne vrednosti množičnemu občinstvu. Pozabljajo na inherentno psihološko vrednost kreativnega procesa, ki ga ima za posameznika. Psihološki učinek imeti možnost »participirati« v kakršnikoli obliki, ni manj pomemben kot učinek same vsebine (Hermida in Thurman 2007, 23).

6.11 Interpretacija analize

Novosti, ki sem ji opazila z opazovanjem spletnih komentarjev, so spremembe v jeziku in občutek, na kakšen način pisci komentarjev med seboj klepetajo. Občutek dvogovora je značilen za mrežno govorico, prav tako bi lahko rekli za spletne komentarje.

Posnemanje govora je zanimivo opazovati, saj ga morajo pisci zapisati in biti obenem tudi inovativni. Ta inovativnost se izraža z emotikoni, krajšavami, pretirano rabo ločil, nestandardnim črkovanjem, fonetičnim zapisom besed.

Emotikoni, ki so parajezik interneta, so bili v spletnih komentarjih, ki sem jih opazovala, zelo redki. Čustva so pisci ubesedili z zapisom smeha (he, he), s pretirano rabo ločil in kopičenjem črk oziroma nestandardnim črkovanjem. Ubeseditev smeha so zapisali komentatorji sedemkrat.

Tipični spletni akronimi niso bili v velikem številu (lol so uporabili le enkrat, btw pa dvakrat), so pa pisci krajšali besede zaradi praktičnosti, hitrosti ali stilnega učinka. Pojavljalo se je veliko splošno razširjenih kratic (EU so zapisali 75-krat, NATO pa devetkrat).

Kar je tipično za govor, govorica telesa in mimika obraza, je bilo v komentarjih izraženo s pretirano rabo ločil.

Uporaba velikih in malih črk je bila še zmeraj na strani velikih črk, saj se je večina komentarjev začela z veliko začetnico (418 komentarjev se je začelo z veliko začetnico na RTV Slovenija, na Žurnal24 pa 21 komentarjev od skupno 28). Tudi pri zapisu lastnih imen, se je večina piscev držala standardnih pravil. Nekateri so pisali celotno besedilo z malimi črkami. Kričanje, ki je značilno za mrežno govorico, so v komentarjih uporabili le redko (trikrat na RTV Slovenija). Večkrat so raje poudarili določene besede z velikimi črkami v besedilu.

Za asinhrono komuniciranje naj bi bilo značilno opuščanje ločil, kot so pike, vendar v svoji analizi tega nisem opazila (255 komentarjev od skupno 480 se je končalo s piko na RTV Slovenija, na Žurnal24 pa 12 od skupno 28 komentarjev). Večina spletnih komentarjev se je končala s piko. Veliko komentarjev ni imelo končnega ločila (kar 51 je bilo takih na RTV Slovenija), sledili so vprašaji (39 komentarjev se je na RTV Slovenija končala z vprašajem, na Žurnal24 pa le 6). Kot končno ločilo so uporabili tudi tropičje, in sicer 32-krat na RTV Slovenija in le enkrat na Žurnal24.

Tri pike so značilne za spletno komuniciranje. Uporabili so jih, da so ločili tok misli in stavke med sabo. Tri pike so tudi nadomeščale vejice. Na RTV Slovenija so tri pike zapisali 118-krat, na Žurnal24 le dvakrat.

Pisci so bili zelo nedosledni pri pisanju vejic, saj so jih ponekod uporabljali, drugje pa ne (na RTV Slovenija je bilo 113 komentarjev brez vejic, na Žurnal24 pa le trije).

Zaznamovane besede so na RTV Slovenija zapisali z narekovajem, kjer se je največkrat pojavil zapis besede »begunci« (štirinajstkrat).

Najbolj se je igra z jezikom pokazala pri zapisu žalitev. Izumljali so zanimive besede (ErdoKILLA, kinder jajček ministra). Veliko je bilo zmerjanja z žaljivimi vzdevki. Poleg žalitev so uporabili tudi ironijo, ki je negacija žaljivih sredstev in nima svojih jezikovnih sredstev.

Uporabili so tudi pogovorne izraze, slengizme, angleške besede in srbske ter hrvaške besede. Značilnost novega medija so podvojeni klicaji in vprašaji in nestandardno črkovanje, ki so jih pisci večkrat uporabili na Žurnal24. Z njimi so izrazili jezo in razburjenje.

Sovražni govor, ki je tipična lastnost spletnih komentarjev, je bil prisoten na obeh spletnih portalih. Bilo ga je težko razbrati, saj je bilo veliko prikritega sovražnega govora (uporaba malih in velik črk za poniževanje določenih oseb, besed, uporaba narekovajev, ironije). Veliko je bilo družbeno neprimerne govora, kamor spadajo kletvice, žalitve, vulgarizmi in druge oblike družbeno nezaželene, nespodobne in nemoralne rabe jezika.

Z jezikovno stilno analizo sem skušala odgovoriti na postavljeni hipotezi.

Odgovor na hipotezo 1:

Hipotezo lahko potrdim, saj je za spletne komentarje, prav tako kot za mrežno govorico, značilno pronicanje govorne forme, okrajšave, igra z jezikom, uporaba velikih in malih črk, nestandardno črkovanje, fonetično zapisovanje besed. Pisec spletnih komentarjev se izraža z igro z jezikom (izumlja nove besede npr. kinder jajček minister), žali z ironijo in nedostojnostjo (spodbujajo jo tema članka, avtor članka in viri, ki so citirani v članku). Jezik je formalen s primesmi pogovornih izrazov (npr. mal), ohranjajo se končna ločila in uporabljajo netipična ločila (narekovaji za zaznamovane besede). Lahko bi rekla, da so spletni komentarji na RTV Slovenija bolj formalni v primerjavi s komentarji na Žurnal24, ki so bolj pogovorni, vsebujejo slengizme in značilne lastnosti mrežne govorice (nestandardno črkovanje, pretirana raba ločil). Orel (Orel 2004, 416–417) ugotavlja, da prihaja do menjavanja kodov, različne izbire med jeziki in socialnimi zvrstmi. Značilno je menjavanje kodov znotraj jezikovno zvrstnih podsistemov: knjižnega, ki še vedno prevladuje in pogovornega jezika ter narečja s primesmi slenga (sociolekt) v določenih sporočilih ali enem samem. Dejstvo pa je, da se te zvrsti znotraj besedila med seboj prepletajo. To je pokazala tudi moja analiza, da se v enem spletnem komentarju prepleta pogovorno (opuščanje zapisa polglasnika, uporaba kratkega nedoločnika, tri pike označujejo premor) s primesmi slenga. Uporabljajo ekscesni sociolekt, za katerega je značilna raba jezikovnih inovacij, vulgarizmov, kombinirajo izposojenke iz drugih jezikov, narečij, arhaizmov, inovativne tvorjenke, zasledimo tudi metaforično in metonimično sprevrčanje pomena splošno znanim besedam (Skubic v Michelizza 2015, 82).

Odgovor na hipotezo2:

Hipotezo, da so spletni komentarji nova oblika komuniciranja bralcev, ki omogočajo takojšen odziv bralca in kažejo na jezikovne in stilne posebnosti medijev, lahko potrdim. Za spletne komentarje je značilna anonimnost, saj se pisci skrivajo za vzdevki. Zaradi anonimnosti usmerijo agresijo proti drugim ljudem in komunicirajo na nedostojen način. Begunska kriza je razburila veliko piscev spletnih komentarjev, da so se osvobodili in uporabili žaljive besede, vulgarizme in tudi sovražni govor. Vzpostavi se spletna disinhibicija, to je neoviranje,

nezadrževanje psiholoških procesov in funkcij na spletu. Ljudje uporabijo nesramen jezik, jezo, ostro kritiko, sovražstvo, grožnje, ker popustijo zavore zaradi anonimnosti, nevidnosti, asinhronosti, ločitvene imaginacije (na spletu veljajo drugačna pravila kot izven spleta) in zmanjševanja statusa in avtoritete (vsi so enakopravni »online«) (Suler 2004).

Ugotovitve analize na podlagi kriterijev analize so:

- a) najbolj se je igra z jezikom pokazala pri zapisu žalitev. Izumili so nove besede (ErdoKILLA, kinder jajček minister, prebežnik brez dokumentov), male in velike črke so uporabili za stilno učinkovanje,
- b) pronicanje govorne forme se izraža z emotikoni (zapis čustvenega stanja komentatorja), pretirano rabo ločil, nestandardnim črkovanjem, fonetičnim zapisom besed, premori so zaznamovani s tremi pikami, raba kratkega nedoločnika, redukcija samoglasnika, raba pogovornih besed,
- c) uporabljali so splošne razširjene kratice (NATO, EU), krajšali so besede zaradi stilnega učinka (Kršč) in krajšali so besede po izgovoru (al – ali),
- d) tematika o begunski krizi je spodbudila žaljivo komentiranje, rabo vulgarizmov, kletvic in ne nazadnje tudi zapis sovražnega govora, ki je tudi posledica anonimnosti na spletu.

7 ZAKLJUČEK

V diplomskem delu sem raziskovala jezikovne in stilne posebnosti spletnih komentarjev, da bi ugotovila, kako pišejo pisci spletnih komentarjev. Analiza jezikovnih ravnin je pokazala:

- a) značilno je pronicanje govorne forme, nestandardno črkovanje, kopičenje ločil, stilno učinkovanje z uporabo malih in velikih črk, krajšanje besed zaradi praktičnosti in gospodarnosti,
- b) izražanje čustev s pretirano rabo ločil in nestandardnim črkovanjem, nedosledno pisanje vejic in ločil,
- c) uporaba pogovornih besed, slengizmov, angleških besed,
- č) prihaja do menjavanja kodov, različne izbire med jeziki in socialnimi zvrstmi. Prevladuje standardni jezik s pogovornimi prvinami (kratki nedoločnik, samoglasniške redukcije, krajšanje po izgovoru) ter slenga v enem samem spletnem komentarju.

Pisci spletnih komentarjev se izražajo z igro z jezikom (izumljajo nove besede npr. kinder jajček minister), žalijo z ironijo in nedostojnostjo (spodbujajo jo tema članka, avtor članka in viri, ki so citirani v članku).

Za spletne komentarje je značilen tudi sovražni govor in žalitve. Zaskrbljujoč je pojav sovražnega govora, ki velikokrat ni očiten, ampak se skriva pod različnimi žalitvami, besednimi igrami in ironijo. Zaradi anonimnosti imajo ljudje občutek enakosti, se sprostijo in izgubijo samozavedanje in ravnaajo v nasprotju z normalnimi impulzi (Siegel v Santana 2014, 23).

Opaziti je bilo delitev na »mi« in »oni«, na levo in desno usmerjene pisce / volilce. Delitev slovenskega političnega telesa se je prenesla na splet, kjer pisci sovražnega govora razumejo internet kot podaljšek političnega boja (Erjavec, Poler Kovačič 2012, 199). Opozarjata, da je potrebno sovražnemu govoru posvetiti več pozornosti in zmanjšati njegov pojav z vztrajanjem pri kultiviranju demokratičnega dialoga in spoštovanju etike javnega komuniciranja na vseh družbenih ravneh (Erjavec in Poler Kovačič 2012, 201).

Ali se bodo spletni komentarji obdržali v taki formi in kakšen jezik bodo uporabljali, bo pokazal čas. Jezik na internetu se spreminja vsak dan. Zanimivo bo opazovati, kakšna bo prihodnost spletnih komentarjev, saj se je komentiranje preselilo na družabna omrežja (Facebook, Twitter), nekateri spletni mediji so se odločili ukiniti komentiranje pod novinarskimi članki.

Nekateri jezikoslovci hvalijo igrivost govorcev jezika na spletu, drugi v maniri jezikovnih puristov te spremembe obsojajo. »Jezik zaradi novih oblik rabe na spletu ni ogrožen, saj je prilagodljiv organizem, ki si v vseh okoliščinah prizadeva za preživetje,« opozarja Michelizza (Michelizza v Tomažič 2016, 11).

8 LITERATURA

- Baron, Naomi S. 2010. *Language of the Internet*. Oxford: University Press.
- Çatalbas Ürper, Dilruba in Çevikel Tolga. 2014. *Communications: The European Journal of Communication Research* 39(4): 483–503.
- Chafe, Wallace in Jane Danielewicz. 1987. Properties of Spoken and Written Language. V *Comprehending Oral and Written Language*, ur. R. Horowitz, F.J. Samuels. New York: Academic Press. Dostopno prek: <http://www.writingproject.org/downloads/csw/TR05.pdf> (10. maj 2016).
- Cleland, Alexandra A. in Martin J. Pickering. 2006. Do writing and speaking employ the same syntactic representations? *Journal of Memory and Language*. Dostopno prek: https://www.researchgate.net/profile/Martin_Pickering/publication/259703109_Do_writing_and_speaking_employ_the_same_syntactic_representations/links/00b7d513f64d4058dc000000.pdf/download?version=vrp (10. maj 2016).
- Crystal, David. 2006. *Language and the internet*. Cambridge: University press.
- --- 2011. *Internet Linguistic*. London in New York: Routledge.
- Červ, Gaja in Monika Kalin Golob. 2012. Sovražni govor kot tip vrednotenja: jezikoslovni vidiki. *Teorija in praksa* 49 (1): 149–170.
- Danet, Brenda in Susan Herring. 2007. *The multilingual internet: Language, Culture and Communication Online*. Oxford; New York: Oxford University Press.
- Deuze, Mark. 2003. The Web and its Journalisms: Considering the Consequences of Different Types of Newsmedia Online. *SAGE publications* 5 (2): 203–230.
- Erjavec, Karmen in Melita Poler Kovačič. 2012. Novinarstvo in internet: značilnosti piscev sovražnega govora v komentarjih pod spletnimi novinarskimi prispevki. *Teorija in praksa* 49 (1): 190–203.
- Hermida, Alfred in Neil Thurman. 2007. Comments please: How the British news media is struggling with user – generated content. Seminar predstavljen na simpoziju: *8th International Symposium on Online Journalism*, 31. marec, Austin, ZDA. Dostopno prek: <http://online.journalism.utexas.edu/2007/papers/Hermida.pdf> (10. maj 2016).
- Kalin Golob, Monika. 2002. Jezikoslovna stilistika in razžalitve v tiskanih medijih. V *Razžalitve v tiskanih medijih*, ur. Tomo Korošec, 31–45. Ljubljana: Znanstvena knjižnica. FDV.

- --- 2009. Med pisnim in govornim ali zgolj po svoje: SMS – sporočila. V *Mobilni telefon in transformacija vsakdana*, ur. Tanja Oblak Črnič in Breda Luthar, 81–95. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Kawamoto, Kevin. 2003. *Digital journalism*. Emerging media and the Changing Horizons of Journalism. Oxford: Rowman&Littlefield publishers Inc.
- Koe, Kenski in A. Rains. 2014. Online and Uncivil? Patterns and Determinants of Incivility in Newspaper Website Comments. *Journal of Communication* 64 (4): 658–679.
- Kompara, Mojca. 2009. Prepoznavanje krajšav v besedilih. *Jezikoslovni zapiski* 15 (1–2): 95–112.
- Korošec, Tomo. 1998. *Stilistika slovenskega poročevalstva*. Ljubljana: Kmečki glas.
- --- 2002. Razčlemba razžalitev v tiskanih medijih (Jezikoslovna izhodišča). *VRazžalitve v tiskanih medijih*, ur. Tomo Korošec, 3–29. Ljubljana: Znanstvena knjižnica. FDV.
- Kranjc Ivič, Mira in Skitek, Špela. 2007. Engliško? V *Besedje slovenskega jezika*, ur. M. Jesenšek, 325–336. Maribor: Slavistično društvo.
- Kranjc, Simona. 2003. Jezik v elektronskih medijih. V *Slovenski knjižni jezik - aktualna vprašanja in zgodovinske izkušnje*, ur. Ada Vidovič Muha, 435–446. Ljubljana: Filozofska fakulteta.
- Lewin-Jones, Jenny. 2015. Humour With A Purpose: Creativity With Language In Facebook Status Updates. *Linguistik Online* 72 (3): 69–87. Dostopno prek: http://kpnukonf.at.ua/publ/sociolinguistic_aspects_of_lang_and_communication/sociolinguistic_aspects_of_language_and_communication/the_influence_of_netspeak_acronyms_on_the_english_language_and_on_language_in_general/16-1-0-14 (5. junij 2016).
- McElroy, Kathleen. 2013. Where old (gatekeepers) meets (new media). *Journalism Practice* 7 (6): 755–771. Dostopno prek: <http://dx.doi.org/10.1080/17512786.2013.774117> (27. julij 2016).
- Merchant, Guy. 2001. *Teenage girls and internet chatrooms*. Dostopno prek: https://www.researchgate.net/publication/237430793_Teenage_Girls_and_Internet_Chatroom (5. maj 2016).
- Michelizza, Mija. 2015. *Spletna besedila in jezik na spletu: primer blogov in wikipedije v slovenščini*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.

- Milosavljević, Marko. 2012. Regulacija in percepcija sovražnega govora: analiza dokumentov in odnosa urednikov spletnih portalov. *Teorija in praksa* 49 (1): 112–130.
- Oblak, Tanja in Gregor Petrič. 2005. *Splet kot medij in mediji na spletu*. Ljubljana: FDV.
- Oblak Črnič, Tanja. 2008. O začetkih interneta na Slovenskem. *Javnost* (15) 151–170.
- Orel, Irena. 2004. *Sporazumevanje nekoč in danes-od vzorcev pogovorov do mladostniških smsov*. 407–422. Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko Filozofske fakultete.
- Poler Kovačič, Melita. 2014. Etične dileme slovenskih spletnih novinarjev in urednikov. *Javnost* (21) 113–129. Dostopno prek: <http://javnost-thepublic.org/issue/2014/5/> (18. julij 2016).
- Praprotnik, Tadej. 2003. Seksizem v računalniško posredovani komunikaciji. *Družboslovne razprave* XIX (44): 143–165.
- Quinn, Kelly in M. Powers, Renee (2016) Revisiting the concept of ‘sharing’ for digital spaces: an analysis of reader comments to online news. *Information, Communication & Society* 19 (4): 442–460. Dostopno prek: <http://dx.doi.org/10.1080/1369118X.2015.1092565> (27. julij 2016).
- Rowe, Ian. 2015. Deliberation 2.0: Comparing the Deliberative Quality of Online News User Comments Across Platforms. *Journal of Broadcasting & Electronic Media* 59 (4): 539–555.
- RTV Slovenija. 2016a. Avstrijski zunanji minister bi prosilce za azil zadrževal na otokih. Dostopno prek: <http://www.rtv slo.si/svet/avstrijski-zunanji-minister-bi-prosilce-za-azil-zadrzeval-na-otokih/394879> (5. junij 2016).
- --- 2016b. Calais: V pretepu v begunskem centru 40 poškodovanih. Dostopno prek: <http://www.rtv slo.si/begunska-kriza/calais-v-pretepu-v-begunskem-centru-40-poskodovanih/394137> (27. maj 2016).
- --- 2016c. Francija bo mesečno sprejela 400 prebežnikov iz Grčije. Dostopno prek: <http://www.rtv slo.si/begunska-kriza/francija-bo-mesecno-sprejela-400-prebeznikov-iz-grcije/394697> (2. junij 2016).
- --- 2016č. Na libijsko obalo naplavilo 117 trupel, domnevno prebežnikov. Med mrtvimi tudi otroci. Dostopno prek: <http://www.rtv slo.si/begunska-kriza/na-libijsko->

obalo-naplavilo-117-trupel-domnevno-prebeznikov-med-mrtvimi-tudi-otroci/394780
(3. junij 2016).

- --- 2016d. Nemški gasilec priznal, da je podtaknil ogenj v hiši z begunci. Dostopno prek: <http://www.rtv slo.si/svet/nemski-gasilec-priznal-da-je-podtaknil-ogenj-v-hisi-z-begunci/394469> (31. maj 2016).
- --- 2016e. Sporazum med EU-jem in Turčijo o vračanju ljudi začanja veljati v celoti. Dostopno prek: <http://www.rtv slo.si/evropska-unija/sporazum-med-eu-jem-in-turcijo-o-vracanju-ljudi-zacanja-veljati-v-celoti/394511> (1. junij 2016).
- --- 2016f. UNHCR: Neustrezne razmere na mestih, kamor so premeščeni prebežniki. Dostopno prek: <http://www.rtv slo.si/begunska-kriza/unhcr-neustrezne-razmere-na-mestih-kamor-so-premesceni-prebezniki/394148> (27. maj 2016).
- --- 2016g. V enem tednu več kot 700 mrtvih prebežnikov v Sredozemlju. Dostopno prek: <http://www.rtv slo.si/svet/v-enem-tednu-vec-kot-700-mrtvih-prebeznikov-v-sredozemlju/394257> (29. maj 2016).
- --- 2016h. V novem brodolomu v Sredozemlju 45 žrtev. Dostopno prek: <http://www.rtv slo.si/begunska-kriza/v-novem-brodolomu-v-sredozemlju-45-zrtev/394220> (28. maj 2016).
- --- 2016i. Županja Pariza napoveduje odprtje begunskega centra v francoskem glavnem mestu. Dostopno prek: <http://www.rtv slo.si/svet/zupanja-pariza-napoveduje-odprtje-begunskega-centra-v-francoskem-glavnem-mestu/394530> (1. junij 2016).
- Santana, Arthur D. 2014. Virtuos or vitrolis. The effect of anonymity on civility in online newspaper reader comment boards. *Journalism Practice*. 8 (1): 18–33. Dostopno prek: <http://dx.doi.org/10.1080/17512786.2013.813194> (27. julij 2016).
- Skubic, Andrej E. 2001. Mesto standardnega jezika v jezikovnem repertoarju posameznika. V *Slovenski knjižni jezik - aktualna vprašanja in zgodovinske izkušnje*. Mednarodni znanstveni simpozij Obdobja – metode in zvrsti, 209–226. Ljubljana: Filozofska fakulteta.
- Skubic, Andrej E. 2005. *Obrazi jezika*. Ljubljana: Študentska založba.
- Škerlep, Andrej. 1998. Model računalniško posredovane komunikacije: tehnološka matrika in praktična raba v družbenem kontekstu. V *Internet v Sloveniji: projekt RIS '96 – '98*, ur. Vasja Vehovar, 24–53. Izola: Desk.
- Škiljan, Dubravko. 1999. *Javni jezik. K lingvistiki javne komunikacije*. Ljubljana: Studia humanitatis.

- Toepfl, Florian in Eunike Piwoni. 2015. Public Spheres in Interaction: Comment Sections of News Websites as Counterpublic Spaces. *Journal of Communication* 65 (3): 465–488.
- Tomažič, Agata. 2016. Demokratizacija ali onečaščenje jezika?: slovenščina na spletu. *Pogledi*. 7 (2): 10–11. Dostopno prek: <http://www.pogledi.si/druzba/demokratizacija-ali-onecascenje-jezika> (26. julij 2016).
- Toporišič, Jože. 1992. *Enciklopedija slovenskega jezika*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- --- 2000. Slovenska slovnica. Maribor: Obzorja.
- Vehovar, Vasja. *Internet v Sloveniji: projekt RIS '96 – '98*. Izola: Desk.
- Vehovar, Vasja, Andrej Motl, Lija Mihelič, Boštjan Berčič in Andraž Petrovčič. 2012. Zaznava sovražnega govora na slovenskem spletu. *Teorija in praksa* 49 (1):171–189.
- Vobič, Igor. 2008. Medosebna interaktivnost – redkost v slovenskem spletnem novinarstvu *Medijska preža* 33 (december). Dostopno prek: <http://mediawatch.mirovni-institut.si/bilten/seznam/33/splet/> (10. april 2016).
- Zaverukha, Marianna. 2013 The influence of netspeak acronyms on the english language and on language in general. Dostopno prek: http://kpnukonf.at.ua/publ/sociolinguistic_aspects_of_lang_and_communication/sociolinguistic_aspects_of_language_and_communication/the_influence_of_netspeak_acronyms_on_the_english_language_and_on_language_in_general/16-1-0-14 (5. junij 2016).
- Žurnal24. 2016a. *Avstrija se pripravlja na zapiranje vrat beguncem*. Dostopno prek: <http://www.zurnal24.si/avstrija-se-pripravlja-na-zapiranje-vrat-beguncem-clanek-271795> (1. junij 2016).
- --- 2016b. *Države namestitev beguncev ne zanima preveč*. Dostopno prek: <http://www.zurnal24.si/drzave-namestitev-beguncev-v-zupnisca-ne-zanima-prevec-clanek-271930> (3. junij 2016).
- --- 2016c. *Kako so vojaki uporabili policijska pooblastila na meji?* Dostopno prek: <http://www.zurnal24.si/kako-so-vojaki-uporabili-posebna-pooblastila-na-meji-clanek-271680> (31. maj 2016).
- --- 2016č. *Na obalo Libije naplavilo 117 trupel*. Dostopno prek: <http://www.zurnal24.si/na-obalo-libije-naplavilo-117-trupel-clanek-271962> (3. junij 2016).

- --- 2016d. *Na račun beguncev in prosilcev za azil nove zaposlitve*. Dostopno prek: <http://www.zurnal24.si/na-racun-beguncev-in-prosilcev-za-azil-nove-zaposlitve-clanek-272639> (15. junij 2016).
- --- 2016e. *Preživel brodolom, a utonil v jezeru*. Dostopno prek: <http://www.zurnal24.si/prezivel-brodolom-utonil-v-jezeru-clanek-271610> (29. maj 2016).
- --- 2016f. *Prijeli slovenskega tihotapca beguncev*. Dostopno prek: <http://www.zurnal24.si/prijeli-slovenskega-tihotapca-beguncev-clanek-272965> (20. junij 2016).